

VASA UNIVERSITET

Filosofiska fakulteten

Sannina Sjöberg

”Det känns självklart att föra tvåspråkigheten vidare till barnen.”

En fallstudie av fem tvåspråkiga föräldrars familjespråkval

Avhandling pro gradu i modersmålet svenska

Vasa 2015

INNEHÅLL

TABLÅER	2
SAMMANFATTNING	3
1 INLEDNING	5
1.1 Syfte	6
1.2 Material	8
1.3 Metod	9
1.3.1 Materialinsamlingsmetod	9
1.3.2 Nexusanalys	10
1.4 Tidigare forskning om familjespråkpolicy	12
2 TVÅSPRÅKIGHET SEDAN TIDIG BARNDOM	15
2.1 Tvåspråkighet hos barn	15
2.1.1 Växling och balans mellan språken	16
2.1.2 Simultan och successiv tvåspråkighet	17
2.2 Samhällets bemötande av tvåspråkiga barn	18
2.2.1 Tvåspråkighet på samhällsnivå	19
2.2.2 Vikten av stöd till tvåspråkiga barn och familjer	20
3 FAMILJESPRÅKPOLICY	22
3.1 Faktorer som inverkar på föräldrars språkval	22
3.1.1 Språkvalet tvåspråkighet eller enspråkighet för familjen	22
3.1.2 Val av modersmål, namn, dagvård och skola	24
3.2 Val av språkstrategi	24
3.2.1 Strategin <i>en person – ett språk</i>	25
3.2.2 Övriga språkstrategier	26
4 SPRÅKVAL I FEM FAMILJER	28
4.1 Språkval i fem familjer genom tre dimensioner	28

4.1.1 Dimensionen historisk kropp	30
4.1.1.1 Informanter med tvåspråkig familj	31
4.1.1.2 Informanter med enspråkig familj	33
4.1.2 Dimensionen interaktionsordning	36
4.1.2.1 Strategier i de tvåspråkiga familjerna	36
4.1.2.2 Strategier i de enspråkiga familjerna	43
4.1.3 Dimensionen närvarande diskurser	46
4.1.3.1 Utsagor om uppfattningar	47
4.1.3.2 Utsagor om strategier	51
4.1.3.3 Utsagor om erfarenheter	55
4.2 Social handling som nexus	59
4.2.1 Joels familj	60
4.2.2 Maris familj	61
4.2.3 Niinas familj	62
4.2.4 Aris familj	63
4.2.5 Saras familj	64
5 SAMMANFATTANDE DISKUSSION	65
LITTERATUR	68
BILAGOR	
Bilaga 1. Intervjufrågor till föräldrar i tvåspråkiga familjer	71
Bilaga 2. Intervjufrågor till föräldrar i enspråkiga familjer	73
TABLÅER	
Tablå 1. Presentation av informanterna	28
Tablå 2. Informanternas historiska kropp	30
Tablå 3. Social handling i varje familj	59

VASA UNIVERSITET**Filosofiska fakulteten****Författare:**

Sannina Sjöberg

Magisteravhandling:*"Det känns självklart att föra tvåspråkigheten vidare till barnen."*

En fallstudie av fem tvåspråkiga föräldrars familjespråkval

Examen:

Filosofie magister

Ämne:

Modersmålet svenska

Årtal:

2015

Handledare: Nina Pilke

SAMMANFATTNING:

Tvåspråkiga individer har möjligheten att föra tvåspråkigheten vidare till sina barn genom att tala ett annat språk med barnet än vad den andra föräldern talar. Syftet med denna undersökning är att undersöka vilka val tvåspråkiga föräldrar gör när de ska bestämma vilket språk de ska tala med sitt barn och vilka faktorer som påverkar dessa val samt hur nöjda föräldrarna är med resultaten av sina val.

Min undersökning är en fallstudie och materialet analyseras i huvudsak kvalitativt. Materialet består av bandade intervjuer med fem tvåspråkiga föräldrar med språkparet finska-svenska. Metoden som används för att analysera intervju svaren är nexusanalys. I nexusanalys är en social handling det centrala, i det här fallet utövandet av familjespråkpolicy i en familj.

Resultatet av undersökningen visar att tre av informanterna för tvåspråkigheten vidare till sina barn och talar ett annat språk med barnen än vad partnern gör. Två av informanterna har börjat fostra sina barn tvåspråkigt men efter ett tag gått över till att tala ett språk i familjen. De vanligaste orsakerna till att alla informanterna från början valde tvåspråkighet för sina barn är att de upplever att barnen får ett lättare och bättre liv, de får fler möjligheter gällande utbildning, jobb och plats att bo på, de får ta del av ett större kulturellt utbud och de har lättare för att lära sig fler språk. Ändå har två av informanterna senare valt att övergå till enspråkighet i familjen trots att de inte ser några fördelar med enspråkigheten.

Av undersökningen framkommer att de informanter som hållit fast vid tvåspråkighet för sina barn är nöjdare med resultatet av sitt val än de som övergått till enspråkighet. De informanter som valde bort tvåspråkigheten önskar att de skulle ha hållit fast vid den men upplever samtidigt att det inte fungerade. Det framkommer också att informanterna som hållit fast vid tvåspråkighet inte ändå är helt nöjda med resultatet av sitt val och att de upplevt utmaningar på vägen. Tvåspråkighet för familjen anser de ändå vara självklart och de skulle ha gjort samma val igen.

NYCKELORD: tvåspråkighet, familjespråkpolicy, språkval

1 INLEDNING

Svenska och finska som språkkombination kan ofta påträffas hos tvåspråkiga individer och familjer i Finland, framför allt i tvåspråkiga kommuner. Fenomenet har uppstått främst genom att man gift sig över språkgränsen och fått barn. Detta blev vanligt under 1900-talet till en följd av flyttrörelse inom landet efter att språkgrupperna under hundratals år levt så gott som åtskilda (Finnäs 2000: 7). Jag är själv uppvuxen i en tvåspråkig familj med en finskspråkig mamma och svenskspråkig pappa, och jag har talat både finska och svenska sedan jag var ett år. Nu som vuxen har jag också en tvåspråkig familj eftersom jag talar finska och min man talar svenska med vår tvåspråkiga son.

En av de viktigaste orsakerna till att tvåspråkiga familjer finns i den mån de gör i Finland är högst antagligen finskans och svenskans likvärdiga status enligt lag (Finlands grundlag 1999). Språkkompetens är också något som värderas högt i dagens samhälle. Detta kan ses tydligt i EU:s språkmål som innebär att varje medborgare i ett EU-land ska behärska förutom sitt modersmål ytterligare två språk (Europa 2003). Förmågan att kunna flera språk ses som en tillgång och är något som är eftersträvansvärt, vilket således leder till att många föräldrar vill att deras barn ska bli tvåspråkiga redan från barndomen (Palviainen & Boyd 2013: 237).

Det finns givetvis olika grader och typer av tvåspråkighet och det är egentligen individen själv som avgör om han eller hon upplever sig som tvåspråkig. En person kan uppfatta sig som tvåspråkig då han eller hon haft en enspråkig barndom men lärt sig det andra språket väl i skolan. Enligt *Svenska Akademiens Ordbok* (2014) är definitionen för en tvåspråkig person en ”som behärskar två språk”. Vem som då behärskar två språk kan diskuteras. I min avhandling då jag talar om tvåspråkiga personer menar jag individer som sedan barndomen har två första språk. Detta uppnås vanligtvis genom att ha föräldrar med olika modersmål vilka vardera talat sitt språk med barnet. Denna strategi kallas för *one person – one language* och anses av tvåspråkiga föräldrar vara den bästa strategin för att uppnå en hög grad av tvåspråkighet hos barn (Piller 2001: 65). Det svenska begreppet är *en person – ett språk* (Berglund 2008).

Då föräldrarna har olika modersmål görs oftast ingen medveten språkplanering när man får barn, enligt Palviainen och Boyd (2013). Tvåspråkigheten förs så gott som omedvetet vidare till barnen eftersom föräldrarna helt naturligt talar sitt eget modersmål med sina barn (Palviainen & Boyd 2013: 236). Mer medveten planering kan behövas när en tvåspråkig förälder ska välja vilket språk han eller hon ska tala med sina barn. Då finns nämligen valet mellan två språk som personen behärskar på modersmålsnivå (se 2.1.2), vilket alltså inte är fallet om *inte* föräldern är tvåspråkig (sedan barndomen). Som exempel kan nämnas att mina egna föräldrar bidrog till min tvåspråkighet ganska oplanerat eftersom de båda talade sitt modersmål med mig, medan jag som tvåspråkig strategiskt har valt att tala just finska med min son eftersom hans pappa bara talar svenska. Även Piller (2001: 61) betonar betydelsen av föräldrarnas språkplanering och medvetna val i sådana fall där det finns flera alternativ till familjespråk.

Tvåspråkiga föräldrar har inte ett alternativ som enspråkiga föräldrar har utan de har flera. De kan välja att föra tvåspråkigheten vidare genom att tala ett annat språk med barnen än den andra föräldern, eller att göra barnen enspråkiga genom att tala samma språk som den andra föräldern. Ifall båda föräldrarna är tvåspråkiga står de inför valet vem som ska tala vilket språk med barnen. Den förälder som är tvåspråkig har möjligheten att välja språk, medan en enspråkig förälder inte har den möjligheten. Den enspråkiga föräldern kan dock vara, och är ofta, delaktig i den tvåspråkiga förälderns beslut. Själva tvåspråkighetsprocessen och strategin som används (t.ex. *en person – ett språk*) är hela familjen delaktig i.

1.1 Syfte

Syftet med min undersökning är att ta reda på vilka val tvåspråkiga föräldrar med språkparet finska-svenska gör för sina barn. Förutom att bestämma vilket språk de ska tala med sina barn, dvs. om familjen ska bli tvåspråkig eller enspråkig, måste de även ta ställning till andra språkrelaterade frågor. Jag utreder bl.a. vilket språk föräldrarna väljer att registrera som barnens modersmål och om de väljer finsk-, svensk- eller tvåspråkigt

dagis och finsk eller svensk skola för sina barn. Även föräldrarnas val av böcker och TV-program för sina barn undersöks ur ett språkligt perspektiv.

Jag vill också ta reda på vilka faktorer som påverkar de val som de tvåspråkiga föräldrarna gör. Andra personer kan givetvis påverka den tvåspråkige förälderns val. Förutom partnern kan det vara de egna föräldrarna eller andra i bekantskapskretsen eller samhället som påverkar. Stödet eller bristen på stöd från andra kan inverka på valet. Orten som man bor på kan säkert också påverka språkvalet. Om man bor i en helt finskspråkig kommun eller en kommun där majoritetsspråket är finska kanske man inte ser svenskan som tillräckligt viktig, och vice versa. Ytterligare faktorer som jag antar kan påverka språkvalet hos den tvåspråkige föräldern är vad man upplever är bäst för barnen och vilket språk man känner sig mest bekväm att tala. När det gäller påverkande faktorer är jag särskilt intresserad av vilka fördelar och/eller nackdelar tvåspråkiga föräldrar upplever att tvåspråkigheten och enspråkigheten för med sig.

Slutligen vill jag med min undersökning få fram hur pass nöjda (eller eventuellt missnöjda) de tvåspråkiga föräldrarna är med sina val och tvåspråkighetsprocessens utveckling överlag. Man kan möjligtvis ha stött på utmaningar på vägen: protester och motsträvighet från barnen, ett favoritspråk som barnet hellre talar, uteblivande stöd från omgivningen osv. Men man kan ju också uppleva att det gått precis som man förväntat sig: ett tvåspråkigt barn med kunskaper på modersmålsnivå i två språk istället för ett.

Mitt antagande är att när en tvåspråkig förälder väljer att föra tvåspråkigheten vidare till nästa generation, är den andra föräldern antagligen på samma linje. Föräldrarna betonar antagligen att de för tvåspråkigheten vidare för sina barns bästa. Jag antar att tvåspråkigheten därmed väger tyngre än enspråkigheten eftersom den ger individen fler möjligheter i livet. Min hypotes är att tvåspråkiga föräldrar upplever att tvåspråkiga barn har fler möjligheter i livet t.ex. vad gäller utbildning och att välja plats att bo på, och de har en fördel då de söker jobb. Denna hypotes stöds av att liknande attityder kommer fram hos informanterna i en undersökning av Palviainen och Boyd (2013) där man undersökt tvåspråkiga familjer och deras familjespråkpolicy. Även Piller (2001:

71) lyfter fram på basis av sin forskning att tvåspråkigheten ses av föräldrar som en investering för barnens framtid.

1.2 Material

Mitt material består av intervjuer med fem tvåspråkiga föräldrar med språkparet finska-svenska. Alla fem är tvåspråkiga sedan barndomen till en följd av att deras föräldrar haft olika modersmål och fört båda språken vidare till dem. Informanterna har alla en enspråkig partner (antingen finskspråkig eller svenskspråkig) och dessa har alltså inte intervjuats. Med enspråkig menar jag här en person som växt upp med bara ett språk i barndoms hemmet. Informanterna bor på fem olika orter i Österbotten: Malax, Sundom, Vörå, Solf och Laihela. De är mellan 32 och 38 år gamla och tre av dem är kvinnor medan två är män. De har mellan ett till tre barn i åldrarna två till tolv år.

Tre av informanterna för tvåspråkigheten vidare till sina barn, en har valt enbart svenska som familjespråk och en har valt enbart finska. Det är viktigt att påpeka här att informanterna högst antagligen gjort valen tillsammans med sin partner, men jag anser ändå att den som är tvåspråkig har mera makt eftersom det är denne som rent konkret kan erbjuda tvåspråkigheten i den undersökta kontexten och således har det sista ordet. Jag har valt ut informanterna från min bekantskapskrets, eftersom jag känner många tvåspråkiga personer. När jag har valt ut informanterna har jag strävat efter att få en bra spridning vad gäller hemort, kön, ålder, utbildningsnivå och språkval. Framför allt såg jag till att få med både personer som valt tvåspråkighet och som valt enspråkighet för familjen, eftersom dessa två olika språkval är centrala för min undersökning.

Intervjufrågorna är 29 stycken exklusive följdfrågor för de föräldrar som valt tvåspråkighet för familjen (se bilaga 1) och 22 stycken exklusive följdfrågor för dem som valt enspråkighet för familjen (se bilaga 2). De allra flesta frågorna är formulerade som öppna frågor för att få fram så mycket information som möjligt. De består av frågor om informanternas språkliga bakgrund samt utbildningsnivå, vilket språk de har registrerat som sitt modersmål, vilket språk de talar med sina barn och varför, vilket

språk barnen har registrerat som modersmål och vilket språk föräldrarna talar sinsemellan. Jag har också frågor om fördelar och nackdelar med barns tvåspråkighet, hurudant stöd eller motstånd föräldrarna upplevt och hur pass nöjda de varit med sitt beslut. Under intervjun tas även upp frågor om kodväxling (se 2.1.1), språkens status (se 2.2.1) och eventuell oro för halvspråkighet (se 2.1.1) på individnivå och språkdöd (se 2.2.2) på samhällsnivå. Intervjufrågorna är nästan samma för alla men varierar lite beroende på vilken språksituation man valt för familjen: tvåspråkig eller enspråkig (se bilagor).

1.3 Metod

För att samla in materialet intervjuade jag mina informanter under diskussionsliknande former. För att analysera materialet har jag använt mig av analysmetoden nexusanalys.

1.3.1 Materialinsamlingsmetod

Intervjusvaren samlade jag in genom att träffa informanterna personligen och ställa frågorna under diskussionsliknande former. Intervjuerna genomfördes under fyra dagar i november 2014 (10.11, 12.11, 19.11 och 25.11). Tre av informanterna intervjuades i sina hem. Två av informanterna träffade jag på bestämda platser utanför hemmet enligt deras önskemål. Vid två intervjuer fanns barn närvarande och vid tre intervjuer fanns inga barn närvarande. Alla intervjuer genomfördes på svenska och dessutom på dialekt. Innan jag träffade informanterna skickade jag ut intervjufrågorna några veckor på förhand så att de kunde bekanta sig med dem i lugn och ro och begrunda dem.

Vid intervjutillfällena ställde jag frågorna och skrev ner svaren som informanterna gav. Jag spelade också in intervjuerna för att undvika att gå miste om viktig information. Två av intervjuerna spelades in med diktafon och tre av intervjuerna spelades in med min smarttelefon. Intervjuerna tog mellan 30 och 45 minuter. Ifall någon av informanterna skulle komma på något i efterhand som de skulle ha velat berätta fick de göra det genom att kontakta mig via telefon eller e-post. De uppmanades att ta kontakt, ifall det fanns

något de ville tillägga. Det var dock ingen av informanterna som tog kontakt efteråt, men jag tog kontakt med några av dem via e-post för att kontrollera vissa uppgifter.

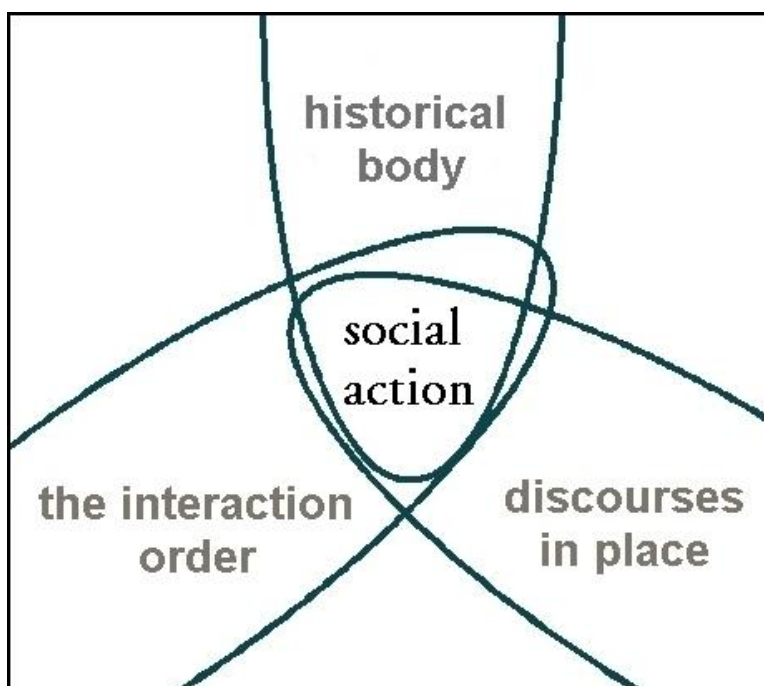
I analysen kommer jag att ge informanterna fingerade namn medan kön, ålder, utbildningsnivå och hemort kommer att anges som de är i verkligheten. Jag har dock valt att välja namn som motsvarar de namn som de har på riktigt, d.v.s. om informanten har ett finskt förnamn har han eller hon det också i analysen. Samma lösning gäller för svenska namn och neutrala namn. Med neutrala namn menar jag namn som kan vara både finska och svenska, eller varken eller. För att kunna avgöra vilka namn som är finska, svenska respektive neutrala har jag använt Helsingfors universitets namnsdagsalmanacka (2013).

1.3.2 Nexusanalys

För att analysera intervjuvaren använder jag mig av metoden nexusanalys. Metoden utvecklades av Scollon och Scollon 2004 och kan beskrivas som en diskursanalytisk metod som används främst inom etnografisk sociolingvistik (Palviainen, Lehtonen & Valli 2012). I Norden har nexusanalys använts av bl.a. Lane 2009 och 2010 vid undersökning av språkskiftesprocesser och identitetsskapande bland minoritetstalare i Nordnorge. Även Pietikäinen m.fl. har 2011 använt nexusanalys vid undersökning av flerspråkiga talare av samiska, kvänska och meänkieli (Palviainen 2012: 10). Metoden nexusanalys har använts även av Palviainen och Boyd (2013) och Palviainen, Lehtonen och Valli (2012) i deras undersökningar om familjespråkpolicy, och metoden har kunnat tillämpas bra inom detta område. Jag har därför valt att använda mig av samma metod i min undersökning och använder samma svenska termer som Palviainen, Lehtonen och Valli (2012).

I nexusanalys är en social handling (*social action*) det centrala. I min undersökning är den sociala handlingen utövandet av familjespråkpolicy i en familj. Den sociala handlingen genomskärs av tre dimensioner: historisk kropp (*historical body*), interaktionsordning (*the interaction order*) och närvarande diskurser (*discourses in*

place) som inverkar på handlingen (se figur 1). Skärningspunkten där dessa tre möts kallas för *nexus*, där av metodens namn. (Palviainen, Lehtonen & Valli 2012)

Figur 1. Social action (Scollon & Scollon 2014)

Den historiska kroppen (*the historical body*) handlar om en individs personliga erfarenheter, uppfattningar och attityder. I min undersökning utgörs den historiska kroppen av föräldrarnas erfarenhet av och uppfattningar om språkbruk, språkinlärning och språkideologier. Interaktionsordning (*interaction order*) innebär i min undersökning språkstrategier, förväntningar och normer i familjen. Närvarande diskurser (*discourses in place*) handlar i min undersökning om de explicita utsagor som föräldrarna gör gällande strategier, uppfattningar och erfarenheter som motiverar varför de gör som de gör. (Palviainen, Lehtonen & Valli 2012)

Min undersökning är en fallstudie eftersom informanterna är endast fem och jag vill gå in på djupet med deras svar. Man kan alltså inte generalisera resultatet jag får fram med undersökningen. Jag kommer ändå att se på om man kan dra några slutsatser av svaren i

samband med kön, hemort och utbildningsnivå. Annars får svaren ses som individuell information och jag kommer att analysera materialet i huvudsak kvalitativt. Jag lyfter inom ramarna för nexusanalysen fram språkvalen som informanterna gjort och faktorerna som de angett som orsaker till valen. Jag analyserar också om det kan finnas omedvetna bakomliggande faktorer som inverkar eftersom familjespråkval ibland görs omedvetet (Palviainen & Boyd 2013: 236).

Jag jämför i analysen också informanternas svar med varandra. Detta gör jag för att få en bild av vad som är gemensamt för informanterna och deras strategier och vad som är olika och varför det är så. I synnerhet vill jag lyfta fram de val och resultaten av dem som informanterna upplever att de är mest nöjda med. På detta sätt räknar jag med att få fram vilka strategier som kan anses som framgångsrika och som inspiration för andra. Framför allt är det viktigt att analysera på basis av hur nöjda informanterna är för att se om det finns en tydlig skillnad mellan dem som valt tvåspråkigheten för familjen och dem som valt bort den. Informanterna får uppge på en skala 1–10 hur nöjda de är med resultatet av sitt val.

Min egen roll i undersökningen är till viss del subjektiv. Min tolkning av resultaten i undersökningen påverkas antagligen av min egen förståelse för, kunskap om och erfarenhet av tvåspråkighet i hemmet. Eftersom jag är född och uppvuxen i ett tvåspråkigt hem och anser att det berikat mitt liv på flera sätt har jag också valt att ge mitt barn en tvåspråkig uppväxt. Min förståelse finns hos de informanter som valt tvåspråkighet. Jag vill ändå förstå varför man i vissa fall väljer bort tvåspråkigheten och jag strävar till att analysera intervju svaren så objektivt som möjligt.

1.4 Tidigare forskning om familjespråkpolicy

Palviainen och Boyd (2013) har, som jag tidigare nämnde, undersökt språkpolicy i tre tvåspråkiga (finska-svenska) familjer på en finsk ort. Det var inte enbart föräldrarna som var mål för undersökningen utan även barnen och deras språk. Man intervjuade föräldrarna om deras språkliga bakgrund och deras familjespråkpolicy och man bandade

också in barnens tal med föräldrarna i vardagliga situationer. Alla tre familjerna använde sig av strategin *en person – ett språk* som innebär att vardera föräldern konsekvent talar ”sitt” språk med barnen. Föräldrarna ansåg överlag att det var naturligt att tala varsitt språk med barnen och att tvåspråkigheten är något positivt. (Palviainen & Boyd 2013)

I inspelningarna av barnens tal förekom kodväxling (språkväxling) vilket är naturligt för tvåspråkiga barn (Palviainen & Boyd 2013). Även Berglund (2008) har kommit fram till att kodväxling är naturligt för tvåspråkiga barn. Hon har undersökt sin egen tvåspråkiga sons användning av finska och svenska i åldern 3–7 år. I undersökningen ligger fokus på när, varför och hur informanten använder svenska respektive finska i sin kommunikation i svenska, finska och tvåspråkiga sammanhang. Barnets kodväxling och språkval har en central roll i undersökningen. Resultaten av undersökningen visar att informantens språkval är beroende av vilken person han talar till och språkvalet är dessutom medvetet, konsekvent och explicit. Informantens språkval förklaras med föräldrarnas medvetna språkplanering och konsekventa språkstrategi, en kontinuerlig och balanserad kontakt med båda språken och tillgången till enspråkiga situationer och personer som fungerar som språkliga modeller (Berglund 2008).

King och Fogle (2006) har undersökt familjespråkpolicyn i familjer där man valt tvåspråkighet för sina barn. I undersökningen deltog 24 familjer och man undersökte orsakerna och tankarna kring föräldrarnas språkval. De flesta föräldrar i undersökningen hade hört och läst bra saker om barns tvåspråkighet i media och litteratur och ville haka på trenden då de hade språkliga möjligheter till det. När de gick djupare in på varför de ville att deras barn skulle bli tvåspråkiga angav de som orsaker att tvåspråkigheten är en ”gåva” och en fördel för barnen samt att de ses som bättre föräldrar om de ger sina barn två språk (King & Fogle 2006). Även Piller (2001) har kommit fram till liknande resultat i sin undersökning av 51 par med olika modersmål om deras familjespråkpolicy. Hon har kommit fram till att orsakerna till att föräldrar vill att deras barn ska bli tvåspråkiga är att det är en tillgång för barnen och en investering för barnens framtid. Föräldrarna räknar med att investeringen är liten i förhållande till resultatet av den och de väntar sig språkkunskaper på infödd nivå av barnen (Piller 2001).

Det visar sig också i Pillers (2001) undersökning att metoden *en person – ett språk* är den metod som anses vara den bästa eftersom den gett bäst resultat hos informanterna. I undersökningen framkommer även att föräldrar fortfarande möter på motstånd från släktingar, auktoriteter och främlingar. (Piller 2001)

Herberts (1991) har undersökt tolv tvåspråkiga (finska/svenska) familjer på olika orter i Finland och vilka språkstrategier de valt för familjen. Resultatet av undersökningen var att de viktigaste faktorerna som påverkat familjernas språkval och språkvanor var modern, miljön och medvetenheten. Man kom också fram till att familjerna levde ett rikt kulturliv då tre kulturella sfärer stod till buds – den finska, den finlandssvenska och den rikssvenska. I flera familjer var det dock kvaliteten och inte språket som avgjorde valet av massmedier (Herberts 1991).

Namngivningen och språkregistreringen visade sig i undersökningen ha krävt en hel del kompromisser föräldrarna emellan (Herberts 1991). Även Finnäs (2000) har undersökt språkregistreringen av barn i tvåspråkiga familjer i Finland. Han har gjort detta med hjälp av statistiska uppgifter från Statistikcentralen. I undersökningen analyseras förutom barns språkregistrering bl.a. parbildning över språkgränserna och förekomsten av språkbyte (Finnäs 2000).

Finnäs (2000) presenterar sin undersökning om tvåspråkighet i relation till svenskan i Finland och lyfter fram både möjligheter för och hot mot svenskan. Finnäs (2000) har kommit fram till att trenden är att barnen oftast registreras som svenskspråkiga. Trenden svängde till svenskans fördel på 1980-talet från att ha varit den motsatta innan och har fortsatt så sedan dess (Forth 2014: 13). Här finns alltså möjligheten för svenskan. Hotet finns i att barnens svenska identitet till följd av tvåspråkigheten inte är lika stark som tidigare (Finnäs 2000). Det framkommer också i undersökningen att om den svenskspråkiga föräldern är högutbildad registreras barnen oftast som svenskspråkiga, speciellt om det är modern som är högutbildad (Finnäs 2000).

2 TVÅSPRÅKIGHET SEDAN TIDIG BARNDOM

I det här kapitlet kommer jag först att redogöra för hur tvåspråkighet uppkommer och utvecklas hos barn i den tidiga barndomen (se 2.1). Jag kommer att ta upp typiska kännetecken för barns tvåspråkighet och utmaningar som barnet och dess föräldrar ofta stöter på främst innan skolåldern nåtts. Sedan kommer jag att berätta om samhällets bemötande av tvåspråkiga barn (i nordisk kontext) och vikten av detta bemötande för barnens fortsatta språkutveckling och språkliga identitet (se 2.2).

2.1 Tvåspråkighet hos barn

Människor har ett behov av att göra sig förstådda. Det är därför barn lär sig språk – ett eller flera. De vill kunna kommunicera med de människor som de tycker om. Tvåspråkighet är således lika naturligt för ett tvåspråkigt barn som enspråkighet är för ett enspråkigt barn, eftersom barnet vill kommunicera oavsett om föräldrarna talar samma språk eller två olika språk. Om föräldrarna talar olika språk blir barnet motiverat att lära sig båda. Alla barn har förmågan att lära sig flera språk oavsett begåvning. Begåvningen kan avgöra nivån på språken men inte hur många språk som barnet kan lära sig. (Ladberg 1999: 14)

Språket kommer dock inte av sig själv. För att en människa ska lära sig ett språk måste det vara viktigt för henne. Motivationen måste finnas där. Gällande barn innebär detta att barnet behöver ett visst språk för att kunna tala med en känslomässigt viktig person. Barn lär sig heller inte ett språk om det inte är nödvändigt. Om barnet upplever att det klarar sig med ett språk så lär det sig bara ett. Denna uppfattning om nödvändighet utvecklas med åldern. Ett litet barn lever i nuet och språket måste då vara viktigt just nu, medan ett äldre skolbarn har förmågan att tänka långsiktigt och se betydelsen av flera språk för framtiden. (Ladberg 1999: 15)

2.1.1 Växling och balans mellan språken

Tvåspråkiga barn lär sig tidigt att skilja på språken och använda dem i olika sammanhang. Ofta kopplar barnen ihop ett språk med en person och om de träffar en människa som de inte träffat förut iakttar de vilket språk personen talar och börjar sedan tala språket med personen. Ett tvåspråkigt barn kan också byta språk om det märker att det inte blir förstått på det ena språket. Det händer också att tvåspråkiga barn ibland oavsiktligt blandar språken. Det är dock vanligare att flerspråkiga personer (både barn och vuxna) avsiktligt blandar språk eller växlar kod. (Ladberg 1999: 14–17)

Kodväxling är enligt Kovács (2009: 24) något som uppstår då två eller flera språk, dvs. koder, förekommer under samma talsituation. Kodväxling kan användas som stilknep eller för att den har en viss funktion i diskussionen (Kovács 2009: 44). Oavsiktlig kodväxling eller språkblandning hos tvåspråkiga barn är inte ”farligt” utan brukar försvinna gradvis när barnet lär sig skilja språken åt (Arnberg 2004: 53–55). Berglund (2008), som har undersökt språkanvändningen och kodväxlingen hos sin egen tvåspråkiga son i åldern 3–7 år, har kommit fram till att kodväxlingen hos informanten sker för att citera någon, specificera samtalspartner eller för att fylla en lucka i vokabulären. Kodväxlingen sker också för att krydda eller effektivera kommunikationen, för att den i sig har en betydelse för honom eller för att han finner nöje i det. Informanten är medveten om sin kodväxling. Berglund (2008: 161–162) redogör också för den psykolingvistiska företeelsen *tvärspråklig blend* som kan förekomma hos tvåspråkiga barn. En tvärspråklig blend uppstår genom att två ord från olika språk, med ungefär samma semantiska betydelse, blandas till ett nytt ord, t.ex. *avokaasu* (svenskans *avgas* + finskans *pakokaasu*.) (Berglund 2008)

Okunniga vuxna kan uppleva en oro och rädsla för att tvåspråkiga barn blandar språken och det finns många fördomar mot tvåspråkighet som är förknippade med detta. Begreppet ’halvspråkighet’ användes på 1960-talet i Sverige främst om den flerspråkiga befolkningen i Tornedalen (Ladberg 1999: 18, 112–113). Med halvspråkighet menas ”*en antagen begränsad behärskning av båda språken hos tvåspråkiga personer*” (Nationalencyklopedin 2014). Idag vet man dock att det var den konfliktfyllda

språksituationen, dvs. nedvärderingen och föraktningen av minoritetsspråket, som orsakade språkproblemen i Tornedalen och man talar inte gärna längre om halvspråkighet (Ladberg 1999: 18, 112–113).

Idag anses det att inlärning av ett språk inte sker på bekostnad av ett annat. Tvärtom tycks språken stöda varandra och barn som har god kompetens i det ena språket har det också ofta i det andra språket. Tvåspråkiga barn har också oftast lättare än enspråkiga barn att lära sig ytterligare flera språk eftersom de är bekanta med det faktum att olika språk har olika koder (Sundman 1999: 84, 174–175).

En vanlig fördom om tvåspråkighet är att det försenar språkutvecklingen. Faktum är språkinlärningen följer samma mönster oavsett om barnet lär sig ett eller två språk. Barnet säger de första orden vid samma ålder oavsett på vilket/vilka språk de kommer. Också tvåordiga satser och längre meningar kommer vid samma ålder för enspråkiga och tvåspråkiga. Dock lär sig det tvåspråkiga barnet *mer* än det enspråkiga och detta kan ta längre tid för vissa barn. (Ladberg: 1999: 48)

Tvåspråkiga barn utvecklas dock väldigt olika och deras kompetens i språken kan vara olika. Vissa behärskar båda språken på infödd nivå och då talar man om fullständig tvåspråkighet. Balanserad tvåspråkighet innebär att kompetensen i båda språken är på ungefär samma nivå. De flesta tvåspråkiga upplever dock att de har ett ”starkare” språk. T.ex. ordförrådet kan vara större i det ena språket. Det kan också vara emotionella faktorer som gör att ett språk upplevs som det starkare. (Sundman 1999: 48–49, 98–99)

2.1.2 Simultan och successiv tvåspråkighet

Man brukar tala om två olika sätt hur barn blir tvåspråkiga. Det ena sättet är *simultan* tvåspråkighet och det innebär att barnet lär sig två språk samtidigt, vanligtvis från födelsen. Det andra sättet är *successiv* tvåspråkighet och det innebär att barnet lär sig ett språk först och sedan det andra. Gränsen mellan simultan och successiv tvåspråkighet dras vid tre års ålder. Båda metoderna kan leda till hög grad av tvåspråkighet, förutsatt att språkinlärningen sker under tidig barndom. Att införa ett språk vid fyra års ålder kan

alltså fortfarande ge gott resultat medan tio års ålder kommer att göra en stor skillnad (Arnberg 2004: 102).

Hassinen (2005) framhäver dock vikten av att införa båda språken samtidigt från födelsen. Hon menar att simultan tvåspråkighet är det säkraste sättet att ge barnet egenskapen av modersmålsliknande kunskap och oklanderligt uttal i båda språken. Barnet får också på detta sätt uppfattningen att det har två modersmål: modersmålet som mamma talar och ”fadersmålet” som pappa talar (Hassinen 2005: 37–39). Även Berglund (2008) och hennes man har valt simultan tvåspråkighet för sina barn med goda resultat, dvs. en hög grad av tvåspråkighet.

Det händer ofta att tvåspråkiga små barn periodvis håller sig till det ena språket och vägrar tala det andra. Då är det viktigt att den vuxne inte ger upp utan fortsätter att tala ”sitt” språk. Trots att barnet en period vägrar tala språket så lagrar det ändå hela tiden kunskaper och kan plötsligt börja tala språket igen. Den perioden som barnet inte talar språket utan endast lyssnar till det och förstår det kallas för passiv tvåspråkighet och när barnet talar språket är det fråga om aktiv tvåspråkighet. Passiva språkkunskaper som barnet lagrat aktiveras alltså när barnet upplever att det behövs. (Ladberg 1999: 47–49, 65)

2.2 Samhällets bemötande av tvåspråkiga barn

Barnets tvåspråkiga fostran har sin kärna i hemmet, och föräldrarna är de primära språkliga förebilderna. Men det är också viktigt att samhället och omgivningen där barnet växer upp stöder tvåspråkighet och uppmuntrar den. Detta kan inverka betydligt på ett tvåspråkigt barns uppfattning om och attityd till sin egen tvåspråkighet, vilket jag kommer att redogöra för i de följande avsnitten.

2.2.1 Tvåspråkighet på samhällsnivå

Finland har enligt grundlagen två nationalspråk: finska och svenska (Finlands grundlag 1999). Denna lag, som fastställdes redan 1922, jämför de båda nationalspråken på både samhälls- och individnivå. De båda språkens status är officiellt den samma och därmed elimineras konflikten mellan högstatusspråk och lågstatusspråk som förekommer i officiellt enspråkiga länder som t.ex. Sverige. Trots att svenskan är jämförd med finskan i Finland enligt lag bör man komma ihåg att finskan är majoritetsspråk och svenskan är ett minoritetsspråk i Finland. Inom kommunerna i Finland finns också ett maktförhållande mellan kommunens majoritetsspråk och minoritetsspråk. Den egna kommunens majoritetsspråk och minoritetsspråk inverkar givetvis på den tvåspråkiga familjen och det tvåspråkiga barnet. Norrby och Håkansson (2010: 246) poängterar att minoritetsspråk ofta är både i kontakt och i konflikt med majoritetsspråket i samhället.

Samhällets attityd till tvåspråkighet är viktigt för tvåspråkiga barn. Om omgivningen uppmuntrar tvåspråkighet och ser den som något positivt, upplever barnet att det är naturligt att använda två språk (Ladberg 1999: 20–21). Berglund (2008) lyfter också fram samhällets inverkan på ett barns tvåspråkighet. I en genuint tvåspråkig miljö, som t.ex. Vasa, finns både finska och svenska jämfördelat representerade och erbjuder en god grund för barns tvåspråkighet. Situationen för ett tvåspråkigt barn i Vasa är inte jämförbar med situationen för ett tvåspråkigt barn i Helsingforstrakten eller i Åboland. Ännu mer skiljer sig situationen från ett tvåspråkigt finsk/svenskt barns situation i Sverige (Berglund 2008: 45–46).

Informanterna i min undersökning bor i Malax, Vörå, Solf (Korsholm), Sundom (Vasa) och Laihela. Malax kommun (2014), Vörå kommun (2014) och Korsholms kommun (2014) är tvåspråkiga kommuner med svenskspråkig majoritet. Vasa stad (2014) är en tvåspråkig stad med finskspråkig majoritet men stadsdelen Sundom har svenskspråkig majoritet. Laihela kommun (2014) är en enspråkig finsk kommun.

Trots maktförhållandet mellan majoritetsspråk och minoritetsspråk utgör de tvåspråkiga kommunerna i Finland en god förutsättning för barns tvåspråkighet med tanke på att föräldrarna har möjligheten att välja finskspråkigt, svenskspråkigt (eller i vissa fall även tvåspråkigt) dagis åt sina barn. På detta sätt kan språkbalansen hos barnen justeras om de har ett tydligt dominerande språk.

2.2.2 Vikten av stöd till tvåspråkiga barn och familjer

Om ett barn växer upp med ett starkt majoritetsspråk runt sig behöver föräldrarna eventuellt kompensera bristen på kontakt med minoritetsspråket genom t.ex. lekgrupper på minoritetsspråket eller besök hos släktingar som talar minoritetsspråket (Arnberg 2004: 176–185). Ett tvåspråkigt barn som bor i t.ex. Malax med dominerande svenska kan alltså kompensera för bristen på finska genom att delta i en finsk lekgrupp eller fritidssysselsättning. Ett tvåspråkigt barn med dominerande svenska kan också ha nytta av att gå i finskspråkigt dagis för att justera språkbalansen.

Svenska Finlands folkting ger stöd i form av en broschyr om fostran av tvåspråkiga barn. Broschyren skickas ut till familjer där föräldrarna har registrerat olika modersmål. (Sundman 1999: 56) Här går dock många tvåspråkiga familjer miste om broschyren eftersom deras tvåspråkighet inte finns registrerad. T.ex. om en av föräldrarna och barnen är tvåspråkiga och alla i familjen har samma modersmål registrerat i befolkningsregistret finns tvåspråkigheten inte registrerad på något sätt.

Enligt broschyren från Svenska Finlands folkting rekommenderas *en person – ett språk* som metod, eftersom den anses effektivast. Föräldrarna uppmanas också vara konsekventa i sitt språkbruk och hålla fast vid sitt språkval fastän barnet eventuellt trilskas. Simultan tvåspråkighet rekommenderas också eftersom den troligtvis ger det bästa resultatet, dvs. infödd kompetens i båda språken. Föräldrarna uppmanas också skapa sociala nätverk för barnen på båda språken i form av t.ex. fritidssysslor och erbjuda ett tvåspråkigt utbud i form av TV-program, tidningar och böcker. Man uppmanar också föräldrarna till tvåspråkiga barn att läsa mycket för barnen. Man rekommenderar också att tvåspråkiga barn i Finland ska gå i svensk skola för att nå en

bra balans mellan svenskan och majoritetsspråket finskan. (Sundman 1999: 12, 45, 56–60, 82–85)

En del är av den åsikten att tvåspråkighet är ett hot mot svenskan i Finland, dvs. att svenskan på sikt dör ut när den inte längre behövs vid sidan av finskan. Höckerstedt (2010: 122) uttrycker det så här: *”Tyvärr är tvåspråkigheten bara en mellanstation på vägen till enspråkighet, vilket förstås inte utesluter kunskaper i svenska som främmande språk.”* Höckerstedt (2010) fokuserar i sin bok *Svenskan på plats! Helsingforssvenskan visar vägen – födelse, liv och död* på Helsingforssvenskan och dess försvagade ställning idag jämfört med för hundra år sedan. Han påpekar dock att svenskan inte är lika hotad i Österbotten som i Helsingforstrakten eftersom man i Österbotten inte lika lätt byter till finska utan man håller fast vid sin rätt att tala svenska. (Höckerstedt 2010)

3 FAMILJESPRÅKPOLICY

I detta kapitel kommer jag att redogöra för teori om familjespråkpolicy eller FLP (*family language policy*). FLP definieras av King, Fogle och Logan-Terry (2008: 907) som medveten planering av språkanvändningen i hemmet mellan familjemedlemmar. Enligt Pilke (2012: 182) handlar *policy* om riktlinjer som bygger på förhållningssätt och gemensamma regler och som konkretiseras genom en handlingsplan. Man kan tänka sig att familjespråkpolicy är riktlinjer för språkanvändning i en familj och att den bygger på gemensamma regler och tar sig i uttryck i form av konkret språkanvändning.

Jag kommer först att belysa olika faktorer som inverkar på föräldrars språkval för familjen (se 3.1). Sedan kommer jag att se närmare på vilka språkstrategier det finns och vilken som anses vara den mest effektiva (se 3.2).

3.1 Faktorer som inverkar på föräldrars språkval

Det finns många språkval som tvåspråkiga föräldrar ställs inför. Nedan kommer jag att lyfta fram orsakerna bakom språkvalet tvåspråkighet eller enspråkighet för familjen (3.1.1). Vidare behandlar jag språkvalen som föräldrar ställs inför då det gäller registrering av barnets modersmål, val av finskt eller svenskt namn och val av finsk eller svensk dagvård och skola (3.1.2).

3.1.1 Språkvalet tvåspråkighet eller enspråkighet för familjen

Det finns många orsaker till att föräldrar väljer att eftersträva tvåspråkighet för sina barn. I dagens samhälle ses flerspråkighet som något eftersträvansvärt – en tillgång, en rikedom eller en gåva. Det anses också vara lättare för tvåspråkiga barn att lära sig ännu fler språk. Tvåspråkigheten ses som en nyckel till framtiden då tvåspråkiga barn kan välja mellan fler skolor och utbildningar och har större fördel då de söker arbete. De har också större möjligheter då det gäller att välja plats att bo på. För tvåspråkiga föräldrar kan det kännas helt naturligt att uppfostra sina barn tvåspråkigt eftersom de

själva blivit uppfostrade på samma sätt. Tvåspråkigheten ses då som något självklart och språkvalet är då mer eller mindre omedvetet. Bland högt utbildade föräldrar kan man dock ofta se en medveten planering. (Palviainen & Boyd 2013: 227, 237–238, 244)

Tvåspråkigheten ses också som en ren investering för barnens framtid – en liten investering som ger en stor vinst (Piller 2001: 71). Arnberg (2004: 26) uttrycker det så att tvåspråkigheten öppnar fler möjligheter för individen på flera plan i livet. Hassinen (2005: 64–67) lyfter också fram vikten av den kulturella rikedom som två språk medför. Även Berglund (2008) och Herberts (1991) lyfter fram det kulturella utbudet som två språk möjliggör. Ett tvåspråkigt barn får inte bara två språk, utan även två kulturer.

Enligt en undersökning gjord av Herberts (1991) om tolv tvåspråkiga familjer i Finland finns det tre faktorer som verkar vara avgörande vid föräldrars språkval. Den första avgörande faktorn är modern. Det är oftast kvinnan som är flerspråkig medan männen oftare är enspråkiga så ansvaret för tvåspråkigheten och de språkliga strategierna faller då på modern. Modern har också en central roll under barnets första år och hon påverkar därmed starkt barnets språkliga utveckling. Den andra avgörande faktorn är miljön i näromgivningen. Tillgången till dagvård och skolor på det önskade språket är också viktig med tanke på ortens minoritetsspråk. Det är ofta viktigt att få tillgång till dagvård på minoritetsspråket för att skapa balans mellan språken. Den tredje och viktigaste faktorn är medvetenhet. Utan medvetenhet når man inte en hög grad av tvåspråkighet. Alla tolv familjer i undersökningen hade mer eller mindre medvetet valt att eftersträva tvåspråkighet för sina barn. (Herberts 1991: 42)

Trots alla dessa fördelar som finns med tvåspråkighet finns det ändå tvåspråkiga föräldrar som väljer enspråkighet för familjen trots att de skulle ha möjligheten att fostra barnen tvåspråkigt. Arnberg (2004) påpekar att det är viktigt att komma ihåg att det kan vara svårt och utmanande att uppfostra barnen tvåspråkigt. Många föräldrar börjar fostra barnen tvåspråkigt och ger sedan upp för att de inte klarar av det. De har kanske inte fått tillräckligt med stöd från sina närstående eller samhället. Det finns också föräldrar som

helt enkelt anser att deras barn bara behöver kunna ett språk, speciellt om omgivningen är enspråkig. (Arnberg 2004: 22–23)

3.1.2 Val av modersmål, namn, dagvård och skola

Efter att ha valt tvåspråkighet för barnet ställs föräldrarna inför ännu fler val. Barnets modersmål ska registreras och en baby på ett par månader har ännu inget språk. Det är alltså föräldrarnas uppgift att välja modersmål åt barnet. Språkregistreringen av barnet är ett av många språkval som föräldrarna ställs inför. Även namngivningen kan ses som ett språkval. Föräldrarna ska ju välja om de ska ge barnet ett finskt eller ett svenskt namn. Dock kan de också välja ett neutralt namn som fungerar på båda språken eller ett namn som varken är finskt eller svenskt. (Herberts 1991: 42)

Sedan måste föräldrarna välja om barnet ska gå i svenskspråkig, finskspråkig eller tvåspråkig dagvård. Efter ytterligare några år står de inför beslutet om svensk eller finsk skola. Dagvårdens och skolans språk har stor betydelse för barnets språkliga utveckling och identitet. I skolan läser man och skriver och tillägnar sig ett stort ordförråd. Svenska Finlands folkting rekommenderar att tvåspråkiga barn går i svensk skola eftersom svenska är minoritetsspråket. Det vanligaste är att föräldrarna väljer svensk skola för sina tvåspråkiga barn. Svensk skola väljs också oftare om föräldrarna är högt utbildade och om modern är svenskspråkig. Man har också konstaterat att svensk skola oftare väljs på svenskspråkiga orter, vilket kan bero på att det finns fler svenska skolor på orter med fler svenskspråkiga. (Sundman 1999: 14–20) Kingelin-Orrenmaa (2014) har i sin forskning kommit fram till att skolans läge är viktigt när föräldrar väljer svensk skola åt sina barn. Hela 33 % väljer en svensk skola p.g.a. att den ligger nära hemmet.

3.2 Val av språkstrategi

Det finns många olika språkstrategier som en tvåspråkig familj kan använda sig av. Nedan kommer jag att belysa valet av språkstrategi för familjen. Jag berättar först om

strategin *en person – ett språk*, som anses vara den mest effektiva (3.2.1). Sedan berättar jag om övriga strategier som används (3.2.2).

3.2.1 Strategin *en person – ett språk*

Den mest effektiva metoden för hög grad av tvåspråkighet anses vara *en person – ett språk* (Piller 2001: 65). Det är också denna metod som rekommenderas av Svenska Finlands folkting (Sundman 1999: 12, 45, 56–60). Även Hassinen (2005) och Berglund (2008) har använt denna metod med sina barn och uppnått goda resultat, dvs. barnen har nått en hög grad av tvåspråkighet.

En person – ett språk omnämndes som metod redan 1913 av språkvetaren Jules Ronjat som tillsammans med sin hustru uppfostrade sina barn till tvåspråkiga i franska och tyska. Idén går ut på att vardera föräldern konsekvent talar ”sitt” språk med barnet från dess födelse. På så sätt lär sig barnet båda språken utan ansträngning och eftersom ett språk förknippas med en person lär sig barnet också att hålla språken åtskilda. (Arnberg 2004: 128–133)

Något som dock är utmanande för metoden *en person – ett språk* är samtalspråket i familjen. Det är meningen att föräldrarna konsekvent ska tala ett språk med barnet men detta sätts på prov om föräldrarna sinsemellan talar ett gemensamt språk – finska eller svenska. Barnet hör ju då nämligen att den ena av föräldrarna också kan det andra språket. Om barnet märker att mamman ju kan både finska och svenska så kanske motivationen för att lära sig det ena språket försvinner, eftersom man klarar sig på ett. (Sundman 1999: 12–14)

Det finns en väg runt det här problemet och det är att familjen inte har ett gemensamt familjespråk utan mamman t.ex. talar finska och pappan svenska – också med varandra (Arnberg 2004: 129). Den här strategin kallas *asymmetriskt* språkval (Berglund 2008: 53). Genom denna strategi undviks ett dominerande språk i hemmet. Strategin används av flera familjer i Herberts (1991) undersökning och är naturlig eftersom de enspråkiga föräldrarna ofta i det skede då de träffades inte kunde tala varandras språk.

Jag har själv erfarenhet av asymmetriskt språkval eftersom det användes av mina egna föräldrar, som vid tidpunkten då de träffades inte talade varandras språk. Min mamma har alltid talat finska med min pappa och min pappa har alltid talat svenska med min mamma. Det innebär alltså att min mamma *alltid* talade finska och min pappa *alltid* talade svenska i hemmet, medan vi barn växlade språk beroende på vilken förälder vi vände oss till. Vi syskon (jag och min bror) talade finska sinsemellan i barndomen men i ungdomen bytte vi språk till svenska.

Med metoden *en person – ett språk* kan också uppstå svårigheter i att alltid vara konsekvent. Det finns sådana situationer där man inte kan låta bli att tala det andra språket inför sitt barn, t.ex. när man talar i telefon eller när man talar med enspråkiga släktingar. Vissa föräldrar kan också tillfälligt tala det andra språket med sitt barn om t.ex. barnets enspråkiga vänner är närvarande. Vissa gör det dock inte utan talar alltid ”sitt” språk med barnet, även när andra är närvarande. (Arnberg 2004: 130–131)

3.2.2 Övriga språkstrategier

En språkstrategi som används är att båda föräldrarna talar samma språk med barnet. Det är då ofta minoritetsspråket som används i hemmet medan majoritetsspråket används i omgivningen. En god balans mellan språken kan uppnås förutsatt att barnet har kontakt med vuxna som representerar språket utanför hemmet. Också när det gäller denna strategi är det viktigt för föräldrarna att vara konsekventa. (Arnberg 2004: 133–134)

Ytterligare en strategi som förekommer är att införa bara det ena språket först (successiv tvåspråkighet). Vissa föräldrar anser att det kan vara förvirrande för ett barn att lära sig två språk samtidigt och därför väljer de att bara införa ett språk åt gången. Detta innebär att båda föräldrarna talar samma språk med barnet. När barnet sedan är ungefär mellan tre och fem år gammalt introducerar man det andra språket. Svårigheten här är att den ena föräldern måste använda ett annat språk än tidigare med barnet. Barnet kan då göra kraftigt motstånd mot att föräldern använder ett nytt språk med det. Denna metod är därför svår att rekommendera. (Arnberg 2004: 134–135)

Det finns även en språkstrategi som kallas kodväxlingsstrategi. Detta innebär att föräldrarna växlar mellan språken. Det är huvudsakligen den förälder som talar minoritetsspråket som använder båda språken. Vilket språk som används kan bero på samtalsämne, situation, vilka som är närvarande osv. Denna strategi förekommer ofta i tvåspråkiga familjer för att de vill vara "naturliga" eller p.g.a. att inget särskilt språkbeslut har fattats. Problemet med denna strategi är att majoritetsspråket ofta blir det dominerande. Det finns också rapporter om vissa "tidsstrategier" som går ut på att minoritetsspråket talas t.ex. på söndagar och "platsstrategier" där ett visst språk talas i vissa rum i hemmet. Sådana strategier brukar dock upplösas av sig själva p.g.a. att de upplevs som onaturliga. (Arnberg 2004: 137–138)

4 SPRÅKVAL I FEM FAMILJER

I det här kapitlet analyserar jag med hjälp av metoden nexusanalys och dess tre dimensioner intervjuvaren som informanterna gett mig under våra diskussioner (se 4.1). I det andra underavsnittet (se 4.2) diskuterar jag hur språksituationen, den sociala handlingen, tar sig uttryck i de tre tvåspråkiga och i de två enspråkiga familjerna i mitt material.

4.1 Språkval i fem familjer genom tre dimensioner

Jag har intervjuat fem tvåspråkiga föräldrar om deras och deras familjs språksituation. Med språksituation menar jag de språk som talas i familjen och mellan vem. Alla fem informanter är tvåspråkiga sedan barndomen med språkparet finska-svenska. Tre av informanterna har valt tvåspråkighet för sin familj medan två informanter har valt enspråkighet. Samtliga informanter har i analysen fingerade namn. Innan jag går djupare in på analysen ger jag en inledande presentation av varje informant och dennes familj. Nedan ses en sammanfattning av presentationen i tablåform (tablå 1).

Tablå 1. Presentation av informanterna

Familjespråkval	Tvåspråkighet			Enspråkighet	
Informant	Joel	Mari	Niina	Ari	Sara
Ort	Malax	Vörå	Sundom	Laihela	Solf
Barn	Dotter 8 år (talar båda språken) Dotter 5 år (talar båda språken) Son 2 år (talar båda språken)	Son 4 år (talar oftast bara svenska) Dotter 2 år (talar inte mycket ännu)	Dotter 6 år (talar oftast bara svenska) Son 2 år (talar inte mycket ännu)	Son 12 år (talar bara finska) Son 5 år (talar bara finska) Son 3 år (talar bara finska)	Dotter 12 år (talar bara svenska)

Joel är 38 år och bor i Malax (tvåspråkig kommun med svenskspråkig majoritet) med sin sambo och deras tre barn. De har två döttrar på åtta och fem år och en son på två år. Joel är tvåspråkig sedan barndomen och har valt att också fostra sina barn tvåspråkigt. Han talar finska med alla tre barnen och har gjort det sedan de blev födda. Sambon är svenskspråkig och talar svenska med barnen. Alla tre barnen talar finska med sin pappa och svenska med sin mamma.

Mari är 32 år och bor i Vörå (tvåspråkig kommun med svenskspråkig majoritet) med sin man och deras två barn. De har en son på fyra år och en dotter på två år. Mari talar konsekvent finska med sina barn och har gjort det från början. Hennes son svarar henne oftast på svenska och dottern pratar inte mycket ännu. Hennes man är svenskspråkig och talar således svenska med barnen, som talar svenska tillbaka.

Niina är 33 år och bor i Sundom (stadsdel med svenskspråkig majoritet) med sin man och deras två barn. De har en dotter på sex år och en son på två år. Niina har alltid talat finska med sina barn. Dottern har tidigare svarat henne på svenska men har sedan femårsåldern börjat svara på finska. Sonen pratar inte mycket ännu. Maken är svenskspråkig och talar svenska med barnen, som talar svenska tillbaka.

Ari, 33 år, bor i Laihela (finskspråkig kommun) med sin fru och deras barn. De har tre söner på tolv, fem och tre år. Ari har periodvis försökt att tala svenska med sina två yngsta barn, men ändå övergått till att tala finska med dem. Frun är finskspråkig och talar finska med barnen. Närmare bestämt talar alla i familjen finska med varandra.

Sara är 32 år och bor i Solf (ort med svenskspråkig majoritet) med sin sambo och tolvåriga dotter. Alla i familjen talar svenska med varandra. När dottern föddes försökte sig Sara på att tala finska med henne, men övergick snart till att tala svenska. Dotterns far är svenskspråkig och Sara och han är skilda sedan dottern var liten.

Nedan kommer jag att berätta om de tre dimensionerna som möts i nexus, skärningspunkten, i min undersökning och leder till den sociala handlingen. Först berättar jag om dimensionen *historisk kropp*. Jag redogör för informanternas språkliga

bakgrund och uppfattningar om och attityder till tvåspråkighet (se 4.1.1). Vidare behandlar jag dimensionen *interaktionsordning*, dvs. strategierna som familjerna i min undersökning använder sig av när det gäller språkanvändningen i familjen (se 4.1.2). Sedan följer dimensionen *närvarande diskurser* och då redogör jag för föräldrarnas motiveringar till varför de gör som de gör vad gäller språkanvändningen i familjen och hur nöjda de är med hur de valt att göra (se 4.1.3).

4.1.1 Dimensionen historisk kropp

Den historiska kroppen i nexusanalys utgörs av informanternas språkliga bakgrund, deras utbildningsnivå och erfarenheter, deras uppfattningar om språk och dess betydelse och deras attityder till språk och tvåspråkighet. Jag har delat in informanterna i två grupper: de som valt tvåspråkighet och de som valt enspråkighet för sin familj. Nedan presenteras varje informants historiska kropp i tablåform (tablå 2).

Tablå 2. Informanternas historiska kropp

Familjespråkval	Tvåspråkighet			Enspråkighet	
	Joel	Mari	Niina	Ari	Sara
Typ av tvåspråkighet	Simultan/ successiv	Simultan	Simultan	Simultan/ successiv	Successiv
Dagvård	Finsk, svensk	Finsk, svensk	Svensk	Finsk	Svensk
Skola	Svensk	Svensk	Svensk	Finsk	Svensk
Starkare språk	–	Svenska	Svenska	Finska	Svenska
Utbildningsnivå	3:e stadiet	2:a stadiet	3:e stadiet	2:a stadiet	2:a stadiet
Registrerat språk vid födsel	Finska	Finska	Finska	Svenska	Finska
Registrerat språk nu	Finska	Svenska	Finska	Svenska	Finska
Språklig begåvning (1–10)	8–10	8–10	7–8	7–10	8–9

I tablå 2 ses att de fyra informanter som registrerats som finskspråkiga vid födseln har gått i svensk skola och den informant som registrerats som svenskspråkig vid födseln har gått i finsk skola. Det framgår också i fyra fall av fem att informanternas starkare språk är samma språk som skolspråket. I ett fall (Joels) har informanten inte kunnat avgöra vilket språk som är starkare.

4.1.1.1 Informanter med tvåspråkig familj

Joel, 38 år, är uppväxt på en tvåspråkig ort med svensk majoritet. Hans mamma är finskspråkig och hans pappa svenskspråkig. Båda föräldrarna har talat sitt eget språk med honom – och med varandra. I hans hem har föräldrarna alltså använt sig av asymmetriskt språkval (se 3.2.1) och alltid använt ”sitt” språk i kommunikationen med varandra, och de har använt metoden *en person – ett språk* med barnen. Joel har en yngre syster som han talade finska med som barn men senare, när de blev äldre bytte de till att tala svenska sinsemellan.

Joel gick i finsk dagvård ända tills han var fem år och han talade endast finska under de fem första åren. Han förstod svenska som hans pappa talade med honom men han svarade honom på finska. När han sedan vid fem års ålder bytte till svensk dagvård började han tala svenska och han har gått i svensk skola. Det är lite problematiskt att avgöra om Joel lärt sig språken simultant (samtidigt) eller successivt (ett åt gången), eftersom han förstod båda språken i flera år innan han började tala svenska vid sidan av finska. Båda språken introducerades trots allt från födseln så som det görs vid simultan tvåspråkighet.

Joel upplever att hans starkare språk under barndomen var finska och att det senare ändrades till svenska i och med att han gått i svensk skola. Han har dock svårt att säga vilket hans starkare språk är idag eftersom han talar mest finska i sitt arbete. Joel bor i Malax men arbetar i Vasa. Hans utbildningsnivå är yrkeshögskola. När Joel föddes registrerades han som finskspråkig och det har han inte ändrat på själv. Han anser att föräldrarna valde som de ville och han har inte haft anledning att byta.

Sin språkliga begåvning anser Joel variera från språk till språk. Han har alltid fått medelmåttliga vitsord i modersmålet (svenska) i skolan, medan han alltid fått höga vitsord i finska och engelska. På en skala 1–10 nämner han 9–10 för finska och 8–9 för engelska medan han inte kan ange något vitsord för svenska annat än medelmåttligt. Joel har en positiv attityd till tvåspråkighet. Han anser att det berikat hans liv och att det kommer att berika hans barns liv.

Mari, 32 år, är född på en tvåspråkig ort med svensk majoritet. Hennes mamma är finskspråkig och hennes pappa svenskspråkig. Båda föräldrarna har talat sitt modersmål med henne, de har alltså använt sig av metoden *en person – ett språk*. Sinsemellan har föräldrarna talat svenska, och Mari och hennes syskon har sinsemellan alltid talat finska. Mari har talat båda språken från början, dvs. hon har lärt sig språken simultant. Hon har gått i både finskt och svenskt dagis och svensk skola.

Mari upplever att hennes starkare språk alltid varit svenska, framförallt under skolåren. Hon upplever dock att finskan blivit starkare nu eftersom det är "*känslospråket*", språket hon talar med sina barn. Mari både bor och arbetar i Vörå idag och hennes utbildningsnivå är yrkesskola. Mari registrerades som finskspråkig när hon föddes men hon har senare själv bytt sitt modersmål till svenska. Detta har hon gjort för att svenskan var det starkare språket under ungdomsåren och hon ville få alla papper på svenska.

Sin språkliga begåvning anser Mari variera från språk till språk. Modersmålet (svenska) skulle hon ge vitsordet 8 och finska 9–10 på en skala 1–10. Mari har läst MoFi-finska (modersmålsinriktad finska) under hela grundskolan. Engelska har hon alltid haft goda kunskaper i. Mari ser tvåspråkigheten som något naturligt. Hon anser att det underlättar livet väsentligt. Det har det gjort för henne och det tror hon att det gör för hennes barn.

Niina, 33 år, är född på en tvåspråkig ort med svensk majoritet. Hennes mamma var finskspråkig och hennes pappa är svenskspråkig. Båda har talat sitt modersmål med henne, de har alltså använt metoden *en person – ett språk*, och Niina har talat båda språken från början, dvs. hon har lärt sig språken simultant. Föräldrarna talade finska

sinsemellan och syskonen svenska sinsemellan. Hon har gått i svenskt dagis och svensk skola.

Niina upplever att svenska är hennes starkaste språk. Hon anser att det beror dels på att hennes finskspråkiga mamma dog då hon var ung (hon förlorade således den person som hon dagligen talade finska med) och dels på att skolspråket varit svenska. Niina bor idag i Sundom och arbetar i Vasa och använder både finska och svenska dagligen i sitt arbete. Hennes utbildningsnivå är högre högskoleexamen. Niina registrerades från början som finskspråkig och hon har heller aldrig bytt modersmål. Hon anser att föräldrarna gjorde sitt val och hon har aldrig känt behov av att byta.

Vad gäller språklig begåvning anser Niina att hon har bra språköra och hon har märkt att språkkunskaperna rostar om man inte använder språket. Hon har alltid haft lätt för språk och dessutom lättare för finsk grammatik än svensk. Niina har läst MoFi-finska under hela grundskolan och hon ger vitsordet 8 för modersmålet (svenska) och 7 för finska på en skala 1–10. I främmande språk har hon alltid legat över medeltal. Niina anser att tvåspråkighet är en självklarhet. Att kunna både finska och svenska har underlättat hennes liv och hon vill ge samma fördel till sina barn.

4.1.1.2 Informanter med enspråkig familj

Ari, 33 år, är uppväxt på en enspråkig finsk ort i en tvåspråkig familj. Hans mamma är svenskspråkig och hans pappa är finskspråkig. Båda föräldrarna har talat sitt modersmål med honom från hans födsel, de har använt metoden *en person – ett språk*, men själv talade han bara svenska och ingen finska förrän han började i finskt dagis vid sex års ålder. Han svarade sin pappa på svenska då denne talade finska med honom. Hemspråket var svenska. Föräldrarna talade svenska sinsemellan och Ari och hans syster likaså. Ari har gått i finsk skola.

Aris pappa talade alltid finska med barnen men Ari fortsatte att tala svenska med pappan tills han var 13 år (trots att han började tala finska vid sex år). Vid ungefär samma tidpunkt övergick Ari och hans syster till att tala finska med varandra istället för

svenska. Aris flera år yngre bror talade bara finska, så Ari och hans syster talade alltid finska med honom. Det är också svårt i Aris fall att avgöra om det är fråga om simultan eller successiv tvåspråkighet. Trots att han talade endast svenska fram till sex års ålder så förstod han ju ändå finska eftersom han hört det från födseln, som man gör vid simultan tvåspråkighet.

Ari upplever att hans starkare språk idag är finska. Han har bättre ordförråd på finska och saknar ibland ord då han talar svenska. Detta är dock inget problem eftersom han oftast kan gå runt saken. Ari använde inte mycket svenska då han gick i gymnasiet och i yrkeshögskolan så svenskan rostade under den tiden. Han gick inte klart sin yrkeshögskoleutbildning så hans utbildningsnivå är student. Ari bor i Laihela men arbetar i Vasa. I sitt jobb använder han både finska och svenska. Ari registrerades som svenskspråkig när han föddes och han har inte bytt modersmål. Han försökte göra det en gång men det lyckades inte och sedan har det bara lämnat.

När det gäller språklig begåvning anser Ari att han behärskar finska och svenska fullständigt och på en skala 1–10 ger han dem vitsordet 9–10. Han har alltid haft goda kunskaper i engelska och ger engelskan vitsordet 7–8. Ari är idag positivt inställd till tvåspråkighet trots att han i lågstadiet skämdes över att vara tvåspråkig. Orsaken till att han skämdes då var att han inte ville vara annorlunda, eftersom de andra barnen i skolan var enspråkigt finska. Nu som vuxen ser han dock tydligt fördelarna med sin tvåspråkighet och är glad över den.

Sara, 32 år, är född på en tvåspråkig ort med finsk majoritet. I familjen talades endast finska trots att Saras mamma är svenskspråkig. När Sara var fem år flyttade familjen till en tvåspråkig ort med svensk majoritet. Föräldrarna ville då att Sara skulle lära sig svenska så att hon skulle kunna gå i ortens svenska skola. Mamman slutade då tala finska med henne och började tala svenska istället.

Familjen bytte således från att ha varit en enspråkig familj till att bli en tvåspråkig familj, dvs. två språk började användas i hemmet. Föräldrarna använde metoden *en person – ett språk* med Sara: pappan talade finska och mamman svenska. Saras flera år

äldre syster, som redan gick i finsk skola, fortsatte mamman att tala finska med. Grannbarnen som Sara lekte med talade också svenska och hon lärde sig successivt svenska. Med sin pappa och äldre syster talade Sara fortfarande finska medan hon med sin mamma talade svenska från fem års ålder. Föräldrarna talade finska sinsemellan. När Sara var sex år började hon i svenskspråkig dagvård och hon har gått i svensk skola. I Saras fall är det fråga om successiv tvåspråkighet eftersom svenskan introducerades först vid fem års ålder.

Sara anser att hennes starkare språk idag är svenska. Så har det varit ända sedan hon lärde sig svenska. Hon menar att detta beror på att hon gått i svensk skola och haft svenskspråkiga vänner. Sara bor i Solf men arbetar i Vasa och behöver kunna både finska och svenska i sitt arbete och hennes utbildningsnivå är yrkesskola. Sara registrerades som finskspråkig efter födseln och har inte själv ändrat modersmål. Detta är ett strategiskt val eftersom hon märkt att hon inte behöver uppvisa språkintyg för arbetsgivaren då hon har finska som modersmål och har gått i svensk skola.

På en skala 1–10 anser Sara sin språkliga begåvning överlag ligga på 8–9. Hon har läst MoFi-finska under hela grundskolan. Sara är positivt inställd till tvåspråkighet eftersom hon upplever att det ger individen förmåner när det gäller studier och arbete.

Som ses i tablå 2 har Joel och Ari börjat tala språken successivt trots att de hört språken simultant från första början. Mari och Niina har börjat tala språken simultant från första början då språken infördes. Av informanterna i min undersökning har alltså flickorna lärt sig två språk snabbare än pojarna. Saras fall räknas inte hit eftersom språken infördes successivt.

Det är svårt att dra några slutsatser gällande en eventuell koppling mellan informanternas utbildningsnivå och språkval. Det som kan konstateras är att de båda informanter som är högutbildade (Joel och Niina) har valt tvåspråkighet för sina barn, vilket ofta är ett resultat av medveten planering hos högutbildade (se 3.1.1). Joel och Niina har också registrerat sina barn som svenskspråkiga, vilket enligt statistiken är vanligare bland högutbildade i tvåspråkiga familjer (se 1.4).

4.1.2 Dimensionen interaktionsordning

Dimensionen interaktionsordning handlar om strategierna som familjerna i min undersökning använder sig av i fråga om språkbruk. Även föräldrarnas förväntningar och familjens normer hör hit. Jag kommer att presentera varje familjs strategi skilt för sig, och jag använder samma ordningsföljd för dem som tidigare. Utförligare exempel gällande strategierna presenteras i samband med informanternas utsagor (se 4.1.3.2).

4.1.2.1 Strategier i de tvåspråkiga familjerna

Joel och hans sambo har valt att i sin familj använda sig av strategin *en person – ett språk* som Joel själv uppfostrades enligt. Joels sambo är svenskspråkig och talar svenska med deras tre barn som talar svenska tillbaka. Joel talar finska med barnen och de talar finska tillbaka. Han har talat finska med dem sedan den dagen de föddes och han har aldrig gjort några undantag i sin språkanvändning med dem. Barnen har lärt sig språken simultant, dvs. samtidigt. Sinsemellan talar föräldrarna svenska och barnen talar också svenska sinsemellan.

Joel har valt att tala finska med sina barn för att de ska bli tvåspråkiga som han själv, med tanke på att sambon är svenskspråkig. Joel menar också att han talar finska med barnen för att de överhuvudtaget ska lära sig finska. Han menar också att de får det lättare i skolan och i sin framtida utbildning med kunskaper i två språk istället för ett. Joel uttrycker också att de kommer att klara sig mycket bättre i livet med både finska och svenska som första språk.

Till Joels förväntningar hör att hans barn ska bli lika balanserat tvåspråkiga som han själv. Han säger själv att när han talar finska tror folk att han är finskspråkig och när han talar svenska tror folk att han är svenskspråkig. Joel förväntar sig att barnen ska få ett bättre liv tack vare tvåspråkigheten, mycket bättre förutsättningar i arbetslivet och att de kommer att ha lätt för att lära sig fler språk. Dessa förväntningar är direkt kopplade till de fördelar som Joel upplever att han själv haft tack vare sin tvåspråkighet.

Beslutet gällande familjens tvåspråkighet tog Joel själv, eftersom det var han som rent konkret kunde erbjuda den, men han och sambon var överens. Joel är konsekvent i sitt språkval för han anser att det annars skulle bli till ett ”fuskande” och barnen skulle då inte lära sig finska. Det har hänt sig att barnen provocerat och brutit mot normen genom att tala svenska med Joel. De har också protesterat och frågat varför de måste tala finska. Då har Joel sagt åt dem på finska att han inte förstår vad de säger. Han har på detta sätt tydligt visat dem att om de vill kommunicera med honom måste de göra det på finska och att det inte kommer på fråga att de ska kunna välja bort finska.

Barnen kodväxlar ibland då de talar med Joel, dvs. de lägger in något svenskt ord då de talar finska med honom. Joel tolkar detta som att de inte kan finska tillräckligt väl och han korrigerar det de säger genom att ge dem det finska ordet. Joel själv kodväxlar aldrig då han talar, varken med barnen eller med någon annan. Han har aldrig känt någon oro för halvspråkighet men medger att ett av språken kan tänkas bli lidande för en som är tvåspråkig. Joel anser att påståenden om halvspråkighet grundar sig på avundsjuka.

Joels barn är alla tre registrerade som svenskspråkiga. Det var sambons önskemål att de skulle registreras som svenskspråkiga och Joel hade inget att invända. Då registreringarna gjordes kändes svenska som ett gott val för båda föräldrarna, men Joel har efteråt ångrat sig. Han upptäckte senare att barnen borde ha registrerats som finskspråkiga för att undvika krångel med att få finsk dagisplats. De finskspråkiga/tvåspråkiga dagisplatserna i Malax är få och eftertraktade och de enda som har en självklar rätt till en finskspråkig/tvåspråkig dagisplats är de barn som är registrerade som finskspråkiga. Även då familjen bodde i Vasa var det svårt att få finsk dagisplats åt den svenskregistrerade äldsta dottern. Joel önskar att han och sambon skulle ha registrerat barnen som finskspråkiga från början och sedan efter att dagistiden tagit slut ändrat det registrerade modersmålet till svenska.

Joels äldsta dotter har gått i svenskt, finskt och tvåspråkigt dagis i Vasa och Malax. De två yngsta barnen går i tvåspråkigt dagis i Malax. Finskan har varit viktig för valet av dagis eftersom Joel har önskat en finsk miljö för sina barns utveckling av finskan. När

hans äldsta dotter gick i finskt (privat) dagis i Vasa var han mycket nöjd, för hennes finska var då ”ren” som han uttrycker det. Malax kommun har inget finskt dagis utan endast svenska och tvåspråkiga dagis. De tvåspråkiga dagisen är Joel inte nöjd med eftersom de inte erbjuder en finsk miljö, utan där finns både dagispersonal och dagisbarn som bara talar svenska. Joel anser att hans barn inte får höra och tala tillräckligt med finska på tvåspråkigt dagis, vilket han skulle önska. Han menar att de tvåspråkiga dagisen resulterar i att hans barns finska blir lidande i den dominerande svenska omgivningen. Det är ändå självklart för Joel att välja tvåspråkigt dagis framför svenskt.

Den äldsta dottern går nu i svensk skola och de två yngre barnen kommer också att börja gå där. Någon direkt orsak till att föräldrarna valt svensk skola uppger Joel inte. En bidragande faktor som dock nämns är att den ligger nära hemmet (se 3.1.2). Kommunens enda finska skolan är belägen långt borta. Båda föräldrarna har också gått i svensk skola.

Joels barn talar finska och svenska beroende på vem de talar med. De vet tydligt vem som talar vilket språk och vilket språk det är tänkt att de ska tala med personen (se 1.4). Med sin svenskspråkiga mormor och morfar talar Joels barn svenska. Med sin finskspråkiga farmor talar de finska. Barnen har både svensk- och finskspråkiga vänner och talar respektive språk med dem. Joel upplever att svenska är de alla tre barnens dominerande språk. Han tycker sig höra en accent när de talar finska.

När det gäller barnens bruk av TV är svenskan dominerande. Joel menar att detta beror på utbudet. Svenska *Barnkanalen* visar barnprogram nästan dygnet runt, medan finska kanaler sänder sparsamt med barnprogram. Joel har dock inte tagit någon aktiv roll vad gäller att styra vad barnen ser på. När det gäller böcker läser Joel alltid för barnen på finska och sambon läser på svenska. Varje bok kan alltså bara läsas av den ene föräldern, beroende på om den är på finska eller svenska.

Joel håller hårt på barnens inläring och användning av finska i den svenskdominerade miljön. Han känner ofta att det är en kamp, eftersom trycket från svenska är så starkt

och han vill att hans barn ska kunna finska på modersmålsnivå, som han själv gör. Stödet från omgivningen upplever han som bristfälligt men han har ändå aldrig tvekat i sitt val.

Mari och hennes man uppfostrar sina barn enligt metoden *en person – ett språk*, som Mari själv uppfostrats enligt. Mari talar finska med barnen och hennes man talar svenska. Denna strategi har de använt sedan barnen föddes. Språken har alltså införts simultant (samtidigt). Sinsemellan talar makarna svenska och fyraåringen talar också svenska med tvååringen, som dock inte svarar mycket ännu.

Maris son svarar henne oftast på svenska. Han använder ibland finska ord men huvudspråket i hans tal till henne är svenska. Han kan finska ord men meningarna byggs upp på svenska även när han talar med sin mamma och finskan kommer fram ibland i form av valda ord. Med sin pappa talar han ren svenska (dialekt). Maris son har alltså klart dominerande svenska och man kan nästan säga att han är passivt tvåspråkig gällande finskan: han förstår allt på finska men talar det inte. Dottern är bara två år och pratar inte mycket ännu, så hennes språkbruk kan Mari inte uttala sig mycket om. Dottern talar inte i meningar ännu, men lägger två ord efter varandra. Det är oftast ord på svenska hon använder spontant. Hon upprepar dock ord på finska som Mari säger och vissa ord fastnar och dem använder dottern på finska.

Mari har alltid varit inställd på att hon ska tala finska med sina barn. Det är något som hon hade bestämt redan på förhand, som hon uttrycker det. Hon tycker att det känns naturligt att tala finska med barnen och att föra tvåspråkigheten vidare så att de får det lättare. Beslutet var helt hennes eget, men hennes man stöttade henne.

Mari är inte helt konsekvent i sin användning av finska med barnen eftersom hon kodväxlar en del. Hon säger svenska ord då hon inte snabbt hittar dem på finska. Barnen hör alltså att hon lägger in svenska ord då och då och därför upplever Mari att det är svårt att kräva av sonen att han ska tala bara finska och inte kodväxla, eftersom hon också gör det själv. Hon kodväxlar dock med finska som huvudspråk och svenska ord inströdda och sonen kodväxlar med svenska som huvudspråk och finska ord inströdda.

Hon försöker dock att hjälpa sonen genom att ge honom de ord han saknar på finska då han talar.

Mari har aldrig känt någon oro för halvspråkighet. Hon anser att man kan påverka sin situation ganska mycket själv. Mari menar att hon har dåligt ordförråd på både finska och svenska, men att det kan förklaras med att hon inte läser. Om man läser mycket på båda språken får man rikt ordförråd också, menar hon.

Till Maris förväntningar hör att hennes barn ska få det lättare att förstå och bli förstådda jämfört med om de skulle vara enspråkiga. Hon förväntar sig att de kommer att få en lättare vardag och fler valmöjligheter i framtiden vad gäller skolor. Hon vill att deras framtid ska vara obegränsad, att de ska kunna bosätta sig var de vill och inte vara tvungna att bo på en viss plats p.g.a. språket. Mari upplever att dessa fördelar som hennes barn förväntas få hänger direkt ihop med de fördelar som hon själv har haft som tvåspråkig.

Maris båda barn är registrerade som svenskspråkiga. Som orsaker till detta nämner Mari att de kommer att gå i svensk skola och att de växer upp på en ort där det finns fler svenskspråkiga. Båda barnen går i svenskspråkigt dagis. Detta gör de eftersom det inte finns något finsk- eller tvåspråkigt dagis på orten där de bor. Om det hade funnits skulle Mari ha velat att barnen skulle ha gått i finsk- eller tvåspråkigt dagis för att få dem att höra och tala mera finska. På det svenskspråkiga dagiset där barnen går finns det dock tvåspråkig dagispersonal så ibland har de ”rolig finska”, en stund då de har aktiviteter på finska. Barnen kommer också att gå i svensk skola sedan när det är dags. Här finns det heller inga alternativ, det finns ingen finsk skola på orten.

Maris son talar svenska med sin svenskspråkiga farmor, farfar och morfar. Med sin finskspråkiga mormor talar han också svenska trots att hon talar finska med honom (mormodern kan dock svenska). Situationen är likadan som när han talar med Mari: svenska som huvudspråk med inslag i form av finska ord. Det är dock tydligt för honom vem han ska prata ren svenska med och vem han ska prata svenska med finska inslag med. De flesta av barnens vänner är svenskspråkiga, så med dem talar de svenska.

När det gäller val av barnprogram på TV är det Mari som väljer och hon väljer finska. Barnen har aldrig protesterat mot att se på TV på finska utan de har helt enkelt ingen skillnad vilket språk de ser på. På morgonen kommer det gott om barnprogram på finska så då ser de på dem, men på kvällarna är det mer sparsamt med finska barnprogram på TV så då ser de på svensk TV. När det gäller böcker får barnen välja vilken bok hon ska läsa och om de väljer en svensk bok så läser hon den inte utan berättar på finska vad som händer. Hon gör alltså om den svenska boken till en finsk berättelse för att inte behöva vika från sin språkstrategi.

Mari kämpar envist för att hennes barn ska börja tala finska i en svensksdominerad miljö. Att ge upp kommer inte på fråga. Hon fortsätter att tala finska trots att sonen svarar på svenska. Hon känner sig nedstämd ibland då han svarar på svenska, men samtidigt vet hon av egen erfarenhet att språkanvändningen kan ändras hela livet. Mari tror att sonens finska kommer att komma naturligt med tiden eftersom verkligheten är tvåspråkig. Mari tycker att stödet från den närmaste familjen och vännerna varit gott men upplever att stöd eventuellt saknas på samhälls nivå. Hon har aldrig tvekat i sitt val utan skulle göra samma sak om igen.

Niina och hennes man uppfostrar sina barn enligt metoden *en person – ett språk*, som också Niina uppfostrats enligt. Niina talar finska med barnen och hennes man talar svenska. Detta har de gjort sedan barnen föddes, vilket betyder att språken införts simultant. Sinsemellan talar makarna svenska och sexåringen talar svenska med tvååringen, som ännu inte talar mycket tillbaka.

Niinas dotter har svarat Niina endast på svenska tills hon var fem år. Hon har vägrat att tala finska fram tills dess. Fortfarande talar hon mycket sparsamt finska. Svenska talar hon utan problem. Dotterns klart dominerande språk är svenska och man kan tala om passiv tvåspråkighet gällande finskan, eftersom hon under fem år vägrade att tala finska trots att hon förstod det. Med sin far talar dottern svenska utan inslag av finska. Sonen är bara två år och talar inte mycket ännu, så Niina har svårt att säga något om hans tvåspråkighet, annat än att han varit sen med att börja tala och att dagispersonalen ändå upplever honom som tvåspråkig.

Niina har alltid tänkt att hon ska tala finska med sina barn. Det har varit en självklarhet för henne att föra tvåspråkigheten vidare till barnen. Hon tycker också att det känns naturligt att tala finska med barnen. Beslutet att tala varsitt språk med barnen var Niinas och hennes mans gemensamma. Maken, som är svenskspråkig, har haft svårt med finska och därför var också han helt av åsikten att de skulle lära barnen två språk.

Till Niinas förväntningar hör att barnen får det lättare att ta sig fram, ett bredare kulturutbud, lättare att få jobb och att ta sig igenom studier och lättare att lära sig ytterligare fler språk. Dessa är samtidigt de fördelar som hon upplever att hon haft som tvåspråkig. Niina räknar med att svenska antagligen kommer att bli barnens starkare språk men hon förväntar sig att barnen får en förståelse för finsk kultur och åtminstone får de språköra om inte annat, anser hon.

När dottern svarat Niina på svenska fram till fem års ålder har Niina ändå fortsatt att tala finska med henne. Hon har inte krävt att dottern ska tala finska men hon har försökt hjälpa henne genom att upprepa det dottern sagt, men på finska. Niina upplever att det varit en nackdel att dottern vetat att Niina kan svenska, för då har hon sluppit undan att tala finska eftersom hon vetat att mamman förstår svenska. Halvspråkighet har Niina inte varit orolig för. Hon menar att skolspråket ändå blir det starka språket (i hennes barns fall svenska) och att det andra språket (i hennes barns fall finska) alltid är en bonus.

Båda barnen är registrerade som svenskspråkiga och detta beror enligt Niina på att de kommer att ha svenska som starkare språk. Bägge barnen har gått i finskt dagis. Föräldrarna har valt finskt dagis för att barnen skulle få starkare finska. Barnen kommer att gå i svensk skola sedan när det är dags. Detta val beror på orten. I Sundom finns en skola och den är svensk. För att balansera den dominerande svenskan i omgivningen har Niina ordnat med finska fritidsaktiviteter åt sin dotter i form av dans- och musiklektioner på finska i Vasa.

Niinas dotter talar svenska med sin svenskspråkiga farmor, farfar och morfar. Morfaderns sambo är finskspråkig men Niinas dotter talar oftast svenska med henne

(sambon kan svenska) trots att sambon talar finska med henne. Sedan Niinas dotter började tala finska vid fem års ålder har hon börjat tala det ibland med morfaderns sambo. Dottern har både svensk- och finskspråkiga vänner och talar respektive språk med dem.

När det gäller barnprogram på TV och läsning av böcker menar Niina att det är väldigt jämnt fördelat mellan finska och svenska. Barnen har ingen skillnad om det är på finska eller svenska. Tumregeln är att föräldrarna läser böcker för barnen på ”sitt” språk. Här gör Niina dock undantag: hon läser på svenska ibland. Niina säger att hon har en aktiv roll i att styra tittandet av barnprogram och läsandet av böcker. Hon försöker alltid få in finska barnprogram och finska böcker så ofta det är möjligt.

Niina har stenhårt hållit fast vid sitt beslut att tala finska med sina barn i en svenskdominerad miljö och till slut har dottern börjat tala finska, om än sparsamt. Niina upplever att hon till största delen fått bra stöd av både familj och samhälle i barnens tvåspråkiga fostran. Hon har aldrig vacklat i sitt val och hon skulle ha gjort likadant om hon fick välja om.

4.1.2.2 Strategier i de enspråkiga familjerna

Ari och hans fru har uppfostrat sin äldsta son helt och hållet enspråkigt, på finska. När den mellersta sonen föddes kom Ari och frun överens om att de skulle uppfostra honom tvåspråkigt. Ari skulle tala svenska med sonen och Aris fru finska. De skulle använda sig av metoden *en person – ett språk*, som Ari själv också uppfostrats enligt. Ari och hans fru talar finska sinsemellan och sönerna talar också finska sinsemellan.

I början talade Ari en hel del svenska med den mellersta sonen och han verkade förstå bra, trots att han inte svarade på svenska. Både svenska och finska introducerades alltså simultant. Sedan blev det så att Ari övergick till att tala finska med den mellersta sonen. Någon direkt orsak till detta kan han inte ge. Han menar bara att han var medveten om att tvåspråkighet skulle vara det bästa alternativet för sonen, men att han inte fick det att fungera i praktiken. Det blev då så att han oftast talade finska och bara ibland svenska

med den mellersta sonen och likadant med den yngste sonen som föddes två år efter den mellersta. Ari menar att han hade svårt att komma ihåg att tala svenska med de två yngsta pojkarna då han talade finska med den äldste pojken och frun. Han hade svårt att få in svenskan i hemmet där de tidigare bara talat finska.

Ari uppger att den knappa mängd svenska han talar ibland med de två yngsta sönerna inte är tillräckligt för att de ska förstå svenska. Den mellersta sonen förstår inte längre svenska på samma sätt som han verkade göra i början. Ari har kvar sina svenskspråkiga sagoböcker från då han själv var liten och dessa läser han på kvällarna för sina två yngsta söner på svenska.

Förväntningarna som Ari till en början hade var att de två yngsta sönerna skulle bli tvåspråkiga och således få det lättare i skolan och i arbetslivet. Dessa är de fördelar han själv upplever att han haft som tvåspråkig. Han lyfter fram kravet på att kunna svenska om man vill arbeta i Vasa. Några fördelar med enspråkighet anser han inte finns. Förväntningarna han har nu är att svenskan ska vara med på något sätt och barnen ska få så mycket svenska som möjligt, för all svenska de kan få är bara plus.

Aris alla tre barn är registrerade som finskspråkiga. Någon diskussion om det har aldrig funnits, det blev bara automatiskt så, menar han. Han antar att det var mammans modersmål som gjorde att de valde att registrera barnen som finskspråkiga. De två yngsta barnen går i tvåspråkigt dagis. De är där två dagar i veckan. Det är ändå inte tillräckligt för att barnen ska lära sig svenska helt eftersom finskan är dominerande på det tvåspråkiga dagiset. Barnen förstår en del svenska, men inte tillräckligt, menar Ari. Och de talar inte svenska. Barnen kommer att gå i finsk skola i framtiden för en svensk skola finns inte i Laihela.

Aris söner talar finska med sin mormor, morfar, farfar och farmor, trots att deras farmor är svenskspråkig och talar svenska med dem. Kommunikationen dem emellan är bristfällig eftersom pojkarna inte förstår vad farmodern säger. Hon förstår vad de säger på finska men hon talar bara svenska med dem. Ari säger att hans mamma bett honom att tala svenska med barnen så att de skulle förstå vad hon säger. Eftersom de två yngsta

barnen går i tvåspråkigt dagis har de både finsk- och svenskspråkiga vänner, men de talar finska med dem.

Ari upplever att han i praktiken inte klarat av att tala svenska med sina barn i en finskdominerad miljö, trots att det var det som var tanken. Han önskar i efterhand att han skulle ha varit konsekvent och bara talat svenska med sina barn. Deras finska skulle ändå ha varit stark och inte hotats på något sätt. Att barnen skulle ha kunnat svenska skulle ha varit ett plus. Ari menar att om han skulle ha fått göra om sitt val skulle han ha varit mer beslutsam och envis och hållit fast vid svenska, trots att trycket från finska var stort.

Sara, hennes sambo och dotter talar alla svenska sinsemellan. När dottern var nyfödd talade Sara till en början finska med henne och Saras svenskspråkiga före detta make talade svenska med dottern. Sara och hennes före detta make använde då metoden *en person – ett språk* som även Sara uppfostrats enligt sedan hon var fem år. I Saras fall infördes språken successivt (ett åt gången) medan de i hennes dotters fall infördes simultant (samtidigt). Beslutet att införa två språk togs av Sara efter att makarna diskuterat saken. Familjen bodde på en ort där majoritetsspråket var svenska.

Sara slutade snart tala finska med dottern för hon upplevde att det kändes onaturligt och dessutom förstod inte dotterns pappa vad hon sa till dottern. Sara kände att hon skulle ha velat tala bara ett språk i hemmet men istället blev det två språk. Hon valde då att sluta tala finska med sin dotter och började tala svenska med henne istället. Även detta beslut tog Sara själv men saken diskuterades makarna emellan. Sedan dess har Sara talat svenska med dottern.

Sara och hennes före detta make skilde sig då deras dotter ännu var liten och Sara kände då att det var svenska hon fortsättningsvis skulle tala med dottern. Att göra ett nytt försök med finska då var inte aktuellt. Att Sara och hennes dotter alltid bott på en svenskdominerad ort har också haft inverkan på valet. De enda gångerna Sara gör ett undantag från detta är då det läses på finskprov. Då talar Sara finska med sin dotter.

Förväntningarna som Sara till en början hade när hon försökte uppfostra dottern tvåspråkigt var att dottern skulle få förmåner som tvåspråkig då det gäller jobb och skola. Dessa är förmåner som Sara upplever att hon själv haft som tvåspråkig. Sara anser att det inte finns några fördelar med enspråkighet. Förväntningarna hon nu har är att hennes dotter ska utvecklas bra i språk och Sara menar att hon är på god väg för hon har lätt för språk och är duktig i modersmål (svenska), finska och engelska. Sara betonar att dottern förstår en hel del finska men hon talar det inte. Saras dotter är registrerad som svenskspråkig. Enligt Sara finns det ingen särskild orsak till detta utan det var slumpen som avgjorde. Dottern har gått i svenskspråkigt dagis och svensk skola. Orsaken till detta är platsen de bor på: utbudet är svenskt.

Saras dotter talar svenska med sin mormor, farmor, farfar och vänner. Eftersom Saras pappa dog när Sara var i lågstadieåldern har Saras dotter aldrig träffat sin finskspråkiga morfar. Sara lyfter fram att om hennes far levt skulle hon eventuellt ha gjort annorlunda med språkvalet och faktiskt hållit sig till finska. Då skulle Sara inte ha varit så ensam om att tala finska med dottern utan dotterns morfar skulle också ha gjort det. Sara menar att en bidragande faktor till att hon valde bort att tala finska med dottern var att hon var relativt ensam om det. Till en början talade också Saras storsyster finska med Saras dotter men även systemen har övergått till att tala svenska.

Sara upplever att gjort är gjort och att man inte kan ändra på något i efterhand. Hon önskar dock att hon skulle ha talat finska med sin dotter så att hon kunde ha blivit tvåspråkig. Sara menar att det finns en möjlighet att dottern en dag kommer att fråga henne varför hon inte talat finska med henne. Folk i omgivningen har ofta frågat Sara varför hon inte talat finska med dottern då hon kan. Sara vill inte gärna fundera på hur hon skulle ha gjort om hon fått en chans att göra om sitt val. Hon har accepterat valet hon gjorde och utgår från det.

4.1.3 Dimensionen närvarande diskurser

Dimensionen närvarande diskurser handlar om de explicita utsagor som informanterna i min undersökning gör gällande uppfattningar (se 4.1.3.1), strategier (se 4.1.3.2) och

erfarenheter (se 4.1.3.3) som motiverar varför de gör som de gör i den språkliga fostran av sina barn. Jag presenterar informanternas utsagor i form av exempel från intervju svaren.

4.1.3.1 Utsagor om uppfattningar

De tre informanter som valt tvåspråkighet för familjen (Joel, Mari och Niina) har liknande orsaker till varför de valt att föra tvåspråkigheten vidare till sina barn. Alla tre nämner att de alltid varit inställda på (redan innan de fick barn) att de ska föra tvåspråkigheten vidare. Alla tre nämner också att de valde som de gjorde för att deras barn skulle få det lättare i livet. Niina nämner också att valet var självklart och Joel säger att han gjort som han gjort för att barnen ska klara sig bättre i livet (se 4.1.2). I exemplet nedan (1) ses Maris svar på frågan vilket språk hon talar med sina barn och varför hon valde just det språket.

- (1) Mari: Finska, för jag har alltid sagt att om jag får barn så ska jag tala finska med dem. Det är nog bara så enkelt. Jag har nog hela tiden varit inställd på att tala finska. Jag vill nog bara föra tvåspråkigheten vidare så att de ska få det lättare.

De två informanterna som valt enspråkighet för familjen (Ari och Sara) har båda till en början valt tvåspråkighet men sedan gått över till enspråkighet. Ingen av dem har från början valt enspråkighet. De ville båda att deras barn skulle bli tvåspråkiga till en början men sedan bytte de ändå till enspråkighet. Sara upplevde att det kändes onaturligt att tala finska med dottern (se exempel 2) och Ari upplevde att han hade svårt att upprätthålla svenska som andra språk i familjen som tidigare varit enspråkigt finsk.

- (2) Sara: Jag började tala finska med henne då hon föddes. Det kändes väldigt onaturligt och dessutom förstod inte pappan någonting. Och jag skulle konsekvent ha velat tala ett språk i hemmet men det blev att tala båda, så då blev det enklare att bara tala svenska.

Informanterna som hållit fast vid tvåspråkighet uppger att de aldrig vacklat i sitt val av tvåspråkighet för familjen. De anser alla tre att de alltid känt sig säkra i sitt val och att

valet dessutom alltid känts självklart. I följande exempel (3) ses Niinas svar på frågan om hon vacklat i sitt val gällande tvåspråkighet för barnen.

- (3) Niina: Nej, jag har nog alltid känt mig säker. Det har nog känts naturligt att tala finska med dem. Det känns självklart att föra tvåspråkigheten vidare till barnen.

Där Niina, Joel och Mari alltid varit säkra på sitt språkval har Ari och Sara varit mer osäkra. Varken Ari eller Sara uppger att det någonsin skulle ha varit självklart för dem att införa tvåspråkighet i familjen. De har ändå båda först valt att satsa på tvåspråkighet för familjen genom *en person – ett språk*, men sedan ändå avbrutit metoden och gått över till att tala bara ett språk i familjen. Det faktum att de allra först valde tvåspråkighet över enspråkighet visar att de egentligen till en början skulle ha velat att deras barn skulle bli tvåspråkiga som de själva. Enspråkigheten var alltså inte deras allra första val.

Saras erfarenhet är att hon upplevde det onaturligt att tala finska med sitt barn. Ari har inte uttalat sig om att det varken skulle ha känts naturligt eller onaturligt, utan bara att det inte fungerade i praktiken. I följande exempel (4) reflekterar Ari över om han vacklat i sitt val.

- (4) Ari: Jag har varit säker på att svenskan ska med. Men det har varit svårt i praktiken då finska ändå talas i hemmet. Det har varit svårt att komma ihåg att tala svenska med de minsta.

Alla fem informanter är överens om fördelarna med tvåspråkighet. Som fördelar nämns ett mycket bättre liv och lättare vardag, lättare i skolan, lättare med studier och att få jobb, bättre förutsättningar och chanser i arbetslivet, lättare att lära sig andra språk, inga begränsningar för framtiden, större kulturutbud och inga begränsningar vad gäller plats att bo på. Mari nämner att hon känner människor som känt sig tvungna att bo på en svenskspråkig ort då de inte kunnat finska och att vissa t.o.m. känt sig tvungna att flytta till Sverige. Detta är något hon vill att hennes barn ska slippa. Alla fem informanter säger sig ha upplevt att de haft fördelar i livet genom att vara tvåspråkiga.

Varken Sara eller Ari anser att det finns några fördelar med enspråkighet. Sara nämner att ett enspråkigt barn kan utveckla ett starkt språk men samtidigt erkänner hon att ett tvåspråkigt barn kan utveckla två starka språk.

Fyra av informanterna menar att de upplevt nackdelar med sin eller sina barns tvåspråkighet. Niina nämner att hennes båda barn varit sena med att börja tala och på rådgivningen har man sagt åt henne att det beror på tvåspråkigheten. Mari upplever att hon har ett dåligt ordförråd men hon är osäker på om det hänger ihop med tvåspråkigheten. Hon tror att det närmast beror på att hon inte läser. Ari upplevde det som jobbigt att vara tvåspråkig i lågstadiet. Han skämdes för han var den enda som kunde svenska i lågstadiet och han ville vara som alla andra. Joel har upplevt svåra modersmålstimmar (svenska) i skolan vilket ses i exempel (5).

- (5) Joel: Modersmålstimmar var jobbiga. Jag fick stå ut med stressande modersmållärare som inte förstod sig på tvåspråkighet. Mina modersmållärare hade sådan okunskap. Det är dåligt.

Joel säger också under intervjun att han var medelmåttig i modersmål trots att han annars var bra i språk. Av informanterna är det endast Sara som känner att hon inte upplevt några nackdelar med tvåspråkighet. Ingen av informanterna upplever tvåspråkigheten som ett hot mot svenskan i Finland (se exempel 6):

- (6) Joel: Det beror på individen. Jag ser inte det som ett hot. Båda språken ska talas hemma.

De informanter som valt tvåspråkighet för barnen anser alla tre att svenska är deras barns starkare språk. Joel anser att det är svenskans dominans i barnens omgivning som är orsaken till att barnens svenska är starkare. Han menar att det är alldeles för mycket svenska för att en balans med finskan ska uppnås. Mari är inne på samma linje. Hon säger att majoritetsspråket runt omkring är svenska och att barnen hör mera svenska. Mari påpekar också att det inte alltid kommer att behöva vara så, att det kan ändras under hela livet. Niina säger att svenskan är barnens starkaste språk troligtvis för att svenska talas mellan föräldrarna och för att de flesta av barnens kompisar är

svenskspråkiga. Både Niina och Mari tillägger att det är svårt att avgöra vilket språk deras yngsta barn har som starkare språk eftersom de inte talar mycket ännu vid två års ålder.

När informanterna ombeds säga hur nöjda de är med resultatet av sitt val på en skala 1–10 ger de mycket varierande svar. Informanterna som fostrat barnen enspråkigt ger de lägsta siffrorna. Ari ger 4 och förklarar det med att han borde ha talat bara svenska med barnen. Sara ger 6–7 som svar i exemplet (7) nedan.

- (7) Sara: Kanske sex eller sju. Och det just i och med att man har så mycket förmåner som tvåspråkig. Du har mycket lättare att få jobb. Du har mycket lättare i skolan. Men å andra sidan konstaterade jag att det var ju så omständigt det där med finska och jag ensam med henne, så hon skulle inte ha lärt sig svenska.

Niina beskriver sin nöjdhetsgrad med siffran 10. Hon motiverar det med att hon inte skulle ha gjort annorlunda, att man får det mycket lättare om man kan finska och att man får mycket förståelse för finsk kultur genom språket. Joel beskriver sin nöjdhetsgrad med siffran 10 då det gäller hans egen insats men siffrorna 5–6 med tanke på resultatet, som han upplever som bristfälligt:

- (8) Joel: Definitivt tio med min insats att tala finska. Men det man får tillbaka är nog bara fem till sex med tanke på insatsen.

Mari uttrycker sin nöjdhetsgrad i form av siffran 8 med tanke på att sonen inte talar finska tillbaka. Om han skulle tala finska skulle hon säga 9–10.

Joel, Mari och Niina är överens om att det troligtvis varit svårare för dem att göra sina barn tvåspråkiga än vad det varit för deras föräldrar att göra dem tvåspråkiga. Som orsak anger både Mari och Niina att deras föräldrar var enspråkiga. Själva är de tvåspråkiga med en enspråkig partner och då blir genast ett språk mer dominant – det språk som båda föräldrarna kan. I följande exempel (9) ses Joels motivering till varför det var lättare för hans föräldrar än för honom att uppfostra barnen tvåspråkigt.

- (9) Joel: Det var mycket lättare för dem. På den tiden fanns det helt finsk dagvård. Dessutom var jag mycket hos min mormor och morfar som bodde på en finskspråkig ort så miljön där var helt finsk och de kunde ingen svenska. Mina barn har inte haft möjligheten att vara i en sådan miljö.

Niina nämner att hennes egen tvåspråkighet har varit ett avgörande problem i kommunikationen med hennes dotter. Dottern har vetat att Niina kan båda språken och därför har dottern sluppit undan att tala finska genom att svara på svenska. Om inte Niina kunnat svenska skulle dottern ha varit tvungen att tala finska för att kunna bli förstådd.

Mari anser också att hennes son är slapp med att använda finska just för att han vet att hon kan svenska. Han känner alltså inte tillräckligt med motivation för att tala finska eftersom hans mamma förstår honom på svenska. Mari nämner dock att hon tror att det fanns mera fördomar mot tvåspråkighet när hennes föräldrar var unga än vad det finns idag.

4.1.3.2 Utsagor om strategier

När det gäller konsekvensen i att hålla sig till det valda språket med barnen varierar informanternas praxis. Enligt det som sägs i intervjuerna är Joel den enda som *alltid* använder finska med sina barn. Han talar alltid finska med dem, han kodväxlar inte när han talar med dem och han läser sagor för dem bara på finska. Niina uppger i början av intervjun att hon konsekvent talar finska med sina barn men senare säger hon att hon ibland läser för dem på svenska om de vill att hon ska läsa en svensk bok. Mari har löst samma problem med att berätta på finska vad som händer i en svenskspråkig saga (se 4.1.2). Mari kodväxlar dock när hon pratar med sina barn. Hon säger ord på svenska om hon inte kommer på dem på finska. Hon nämner att ordet *dagis* använder hon alltid på svenska. Även Ari och Sara som uppfostrar barnen enspråkigt gör undantag då de talar det andra språket med barnen. Ari gör det när han läser godnattsagor. Han brukar då läsa på svenska. Sara talar finska med sin dotter när det läses inför finskprov hemma. Nedan ses Joels svar på frågan om han konsekvent talar finska med sina barn (10).

- (10) Joel: Ja, annars skulle det ju bli fusk. Och då skulle de inte lära sig finska.

När det gäller modersmålsregistreringen av barnen uppger Sara och Ari att det var slumpen som avgjorde eller att det automatiskt bara blev så. Mari och Niina har resonerat enligt vilket de tror kommer att bli barnens starkare språk (se exempel 11). I Joels fall önskade sambon att barnen skulle registreras som svenskspråkiga och han var själv med på det.

- (11) Niina: Vi tänkte att de ändå kommer att ha svenska som starkare språk.

När orterna där informanterna bor diskuteras uppger både Sara och Ari att ortens majoritetsspråk inverkat på det val de gjort. Eftersom Saras dotter är uppväxt på en svensk ort såg Sara svenskan som mer naturlig och Ari upplever att finskans dominans på hemorten gjort att svenskan är svår att få in i hemmet:

- (12) Ari: Det blir mycket finska då orten är finsk. Jag är den enda som kan svenska i området. Några nya bostadsområden finns förstås som är tvåspråkiga. Det är inte lätt att få in svenskan.

Joel, Niina och Mari bor på orter där majoritetsspråket är svenska men de har istället sett det som extra viktigt att lära barnen finska, eftersom barnen inte annars skulle lära sig finska på orten.

Av informanterna är det bara Niina som uppger att hennes barn varit sena med att tala. Om det beror på tvåspråkigheten går inte att avgöra. Både Joels och Maris tvåspråkiga barn har varit tidiga med att tala, precis som Aris och Saras enspråkiga barn. Maris erfarenheter av barnens språkutveckling ses i följande exempel (13).

- (13) Mari: Han började tala jättetidigt och mycket och folk har förstått vad han talat ganska snabbt. Men han talar ju riktigt sådan där Vörådialekt med finska ord i. Men då t.ex. räknar han jättebra på finska och kan djuren på finska. Han säger ofta djuren på finska och jag antar att det är för att jag har lärt honom dem.

Joel, Niina och Mari har alla tre upplevt motsträvighet från barnen när det gäller att tala finska. I Joels fall har barnen ifrågasatt varför de måste tala finska, i Niinas fall har dottern vägrat att tala finska upp till fem års ålder och i Maris fall talar sonen spontant svenska om inte Mari uppmanar honom och hjälper honom att säga det på finska. I exemplet nedan (14) ses Niinas erfarenheter av dotterns motsträvighet.

- (14) Niina: Hon har vägrat att tala finska. Det ändrades först när hon var fem. Då började hon säga meningar på finska och svara på finska. Men det är nog fortfarande sparsamt. Jag har nog bara fortsatt att tala finska och inte tagit så mycket notis om det. Och hon har aldrig klagat på att jag talat finska utan det är det att jag krävt att hon ska svara på finska. Och jag har ju förstått vad hon sagt på svenska så jag har inte alltid krävt att hon ska säga det på finska och det har ju varit en nackdel.

Vad gäller barnens kodväxling har Joel svårare att acceptera det än Mari och Niina. Joel själv kodväxlar inte och han tycker inte om då hans barn kodväxlar, d.v.s. lägger in svenska ord då de talar finska. Joel ser det som ett tecken på att barnen inte kan finska tillräckligt bra och han tycker att det är dåligt att de gör det. Mari har inget emot att hennes barn kodväxlar, eftersom hon gör det själv. Niina uttrycker inte heller att hon skulle ha något emot det. I följande exempel (15) ses hur Mari brukar förhålla sig till kodväxling.

- (15) Mari: Nå jag gör ju det själv. Så jag kan ju inte riktigt säga att det inte är okej. Jag försöker ju nog alltid påpeka. Men jag försöker att göra det på ett positivt sätt.

Mari, Niina och Joel har samma lösning på hur de bemöter kodväxling. De upprepar ordet som barnet sade på svenska – men på finska. På det här sättet ger de det finska ordet åt barnet som förhoppningsvis kommer ihåg ordet nästa gång.

När det gäller val av dagis har tre av informanterna (Niina, Joel, Ari) valt dagis på ortens minoritetsspråk eller tvåspråkigt dagis. Niina har valt finskt dagis för sina barn i svenskdominerade Sundom för att barnen ska få starkare finska. Joel har valt tvåspråkigt dagis i Malax i brist på finskspråkigt dagis av samma orsak, att stärka finskan, vilket han tycker att ett tvåspråkigt dagis trots allt inte helt klarar av. Mari

skulle ha önskat att ha sina barn på finskspråkigt dagis av samma orsak, att stärka finskan, men i Vörå finns inget finskspråkigt dagis så de har fått gå i svenskt. Ari har valt tvåspråkigt dagis för sina barn med förhoppningen att de ska lära sig svenska men han har märkt att det inte räcker till. Sara har valt svenskspråkigt dagis p.g.a. ortens begränsade utbud. I exemplet nedan (16) berättar Mari om valet av dagis.

- (16) Mari: De är på svenskspråkigt dagis men faktiskt finns det tvåspråkiga dagistanter där och så brukar de ha rolig finska och så där typ en gång i veckan med en tvåspråkig dagistant. Han sa en dag att ”jag kan bara tala finska med Anna jag”. (skrattar) Jag bara ”Jaha, du kan nog tala med mig också”. (skrattar) Det finns inget finskt dagis, inget tvåspråkigt heller. Det finns bara ett finskt som är 25 km borta.

När det gäller val av skola för barnen har alla informanter valt ortens majoritetsspråk. I Aris och Saras fall har de i princip inget val eftersom deras barn är uppfostrade enspråkigt. Joel har valt svensk skola och Mari och Niina kommer att välja svensk skola när det är dags. Alla tre uppger att det är ortens begränsade utbud som avgör valet. Niinas svar på frågan om val av skola ses nedan (17).

- (17) Niina: De ska nog gå i svensk skola. Det beror på orten. Det finns ingen finsk skola.

Vid val av TV-program och böcker uppger Mari och Niina att de har en aktiv roll i att styra språkvalet. Joel säger att han inte har aktiv roll med att välja TV-program enligt språk men han läser böcker för barnen på finska. Alla tre säger att språken är jämställda vid val av medier men Joel och Mari nämner båda att svenska *Barnkanalen* har större utbud på kvällarna än de finska TV-kanalerna. Nedan ses Niinas uttalande (18) om TV-program och böcker.

- (18) Niina: Det är nog ganska jämnt fördelat. Och de har ingen skillnad heller vad de ser på och med böcker har de ingen skillnad heller. Kanske mera finska böcker. Jag har bestämt mycket att det ska vara finska böcker. Vi försöker göra så att vi läser på varsitt språk. Men ibland kan jag nog läsa på svenska.

Ari nämner att han sparat sina gamla svenska sagoböcker och läser dem för sina yngsta söner då och då som godnattsagor. Detta är ett initiativ från hans sida att få in svenska i sitt umgänge med dem på ett sätt som sönerna säkert uppskattar.

4.1.3.3 Utsagor om erfarenheter

De informanter som valt tvåspråkighet för familjen säger alla tre att de upplevt både stöd och motstånd från omgivningen. Joel känner att han inte fått tillräckligt med stöd från sin finskspråkiga mamma, barnens farmor, eftersom hon inte krävt tillräckligt av barnen. Med det menar han att hon ofta accepterat att barnen sagt något på svenska till henne eftersom hon också kan svenska. Detta går emot Joels princip att barnen ska tala finska med de personer som talar finska med dem. Joel lyfter dock fram att han fått bra stöd av den äldsta dotterns gudfar som är finskspråkig och som talar finska med barnen.

Joel tycker att samhället inte stöder tvåspråkig fostran vidare bra. Han berättar att dagis varit krångligt. Eftersom hans barn är registrerade som svenskspråkiga har det varit svårt att få finsk dagisplats. När familjen bodde i Vasa fick de kämpa för att få finsk dagisplats åt den äldsta dottern och när de inte fick det flyttade de henne till ett privat finskt dagis. I Malax har Joel upplevt brister i form av att det i kommunen inte finns något finskspråkigt dagis utan endast svensk- och tvåspråkiga. Joels barn går i Malax i tvåspråkigt dagis, vilket Joel anser att inte gör gott åt barnens finska. I följande exempel (19) ses vad Joel har att säga om stödet från kommunen gällande tvåspråkig fostran.

- (19) Joel: Dagiset borde vara finskt och inget språkbadsdagis som det blivit till. Barnens finska utvecklas dåligt av att de är på ett tvåspråkigt dagis där det finns flera svenskspråkiga barn och dagistanter som bara talar svenska. Svenskan är för stark där. Miljön borde vara finsk och det borde inte finnas svenska där alls. Sedan kommunen ändrade dagiset till tvåspråkigt från att ha varit finskspråkigt blev det väldigt dålig nivå. Det borde vara finska dagistanter och de borde inte tala svenska. Det är dåligt. Det är sämst för barnen men bäst för kommunen.

Joel tillägger ännu att samhället ger en bild av att vara positivt inställt till tvåspråkighet och till synes uppmuntras tvåspråkighet. Det är praktiken som krånglar och kunskap om

tvåspråkighet saknas, anser han. Han tycker också att finskundervisningen i lågstadiet är under all kritik.

Mari anser att hon fått bra med stöd från den närmaste omgivningen i den tvåspråkiga fostran av sina barn. Hon berättar att hennes make, föräldrar och kompisar varit stöttande. Hon upplever också att de flesta bekanta varit imponerade och tyckt att hon är duktig då hon talar finska med barnen i en svensk miljö. Vissa personer har dock uttryckt fördomar, vilket kommer fram i följande exempel (20).

- (20) Mari: Det var vissa som sa att barnen börjar tala senare, innan de ens talade. Och sedan också det att vissa är förvånade, att ”de förstår ju nog vad du säger!”. Liksom oj, vad konstigt, barnen i Kina förstår ju kinesiska, helt otroligt.

Mari anser att samhället i överlag verkar vara positivt inställt till tvåspråkighet. Mari säger att hon fått uppfattningen att de flesta skulle vilja ha tvåspråkiga barn för att de själva har haft det svårt som enspråkigt svenskspråkiga.

Niina menar att hon fått stöd i barnens tvåspråkighetsprocess från alla i den närmsta kretsen. Det enda hon anmärker på är att hennes syskon talar svenska med hennes barn, vilket hon inte skulle ha velat. Hon önskar att de skulle ha talat finska med dem. Niina anser också att hon har fått stöd på samhällelig nivå. Hon säger att samhället är positivt inställt till tvåspråkighet och att tvåspråkighet uppmuntras. Särskilt på arbetsmarknaden märks det att båda språken är en förutsättning, menar hon. Enda stället där någon ifrågasatt hennes val av tvåspråkighet för barnen är på rådgivningen. Nedan följer ett exempel (21) på detta.

- (21) Niina: Rådgivningen kanske kan ha varit lite sådär att de ifrågasatt ibland. Just på grund av språkutvecklingen. Fördomar är väl det att språket blir dåligt om det är två språk.

Det är inte bara informanterna som valt tvåspråkighet som stött på motstånd och fördomar gällande sitt val. Ari och Sara har båda blivit kritiserade av omgivningen för att de uppfostrar sina barn enspråkigt. I Aris fall är det främst hans svenskspråkiga

mamma som sagt åt honom att han ska tala svenska med sina barn för de förstår inte vad hon säger. När Ari i början talade svenska med sin mellersta son var det däremot någon som sa till honom att man inte behöver kunna svenska i Laihela. Sara har flera gånger råkat ut för att bekanta frågat varför hon inte talat finska med sitt barn då hon kan.

Ingen av informanterna uppger att de någonsin skulle ha känt någon oro för att deras barn skulle bli 'halvspråkiga' (se exempel 22). Joel tillägger att fördomar om halvspråkighet grundar sig på avundsjuka.

- (22) Ari: Nej. Finskan är så stark så det fanns ingen risk för svag finska. All svenska är plus. Kanske det finns en större risk för det på tvåspråkiga orter.

Informanterna som valt tvåspråkig fostran för barnen har varierande erfarenheter om vad som varit de största utmaningarna och svårigheterna i processen. Joel anser att den största utmaningen har varit den svensksdominerade miljön och framför allt bristen på helt finskspråkigt dagis. Han menar att det tvåspråkiga dagiset gjort att hans barn inte lärt sig tala finska tillräckligt bra. Niina tycker att den största utmaningen har varit att alltid tala finska i en svensk miljö. Mari anser att de största utmaningarna varit att börja tala finska i början och sedan att sonen inte talar finska tillbaka. Maris resonemang ses nedan i exemplet (23).

- (23) Mari: Kanske början, att tala med det första barnet. I början, att vara bland människor som man bara talat svenska med i tio år och sedan plötsligt börja tala finska inför dem med en som inte talar tillbaka, så det har varit svårast. Men det blev nog snabbt naturligt, så det var inget långvarigt. Sedan känns det ju jobbigt att han inte svarar tillbaka på finska. Jag känner mig misslyckad faktiskt. Jag skulle ju så gärna vilja att han skulle tala finska. Det känns ju som att jag gjort någonting fel.

Sara och Mari hade liknande utmaningar i början när de började tala finska med sina barn. Det kändes inte helt naturligt. Sara valde att avbryta tvåspråkighetsprocessen och övergå till enspråkighet. Mari fortsatte att tala finska trots att det var utmanande i början och snart började det kännas naturligt.

I Aris fall verkar utmaningen ha funnits i att införa svenskan i ett hem där ett barn redan uppfostrats helt på finska. Det var svårt för honom att komma ihåg att tala svenska så han kom aldrig riktigt igång. En avgörande orsak till att tvåspråkigheten lades på is kan vara att metoden *en person – ett språk* aldrig infördes totalt, dvs. att användningen av svenska inte var konsekvent. Det talades mer svenska i början och mindre svenska efter ett tag och ännu idag används svenska vid sagoläsning. Svenskan har hängt med men inte fått tillräckligt stor plats för att den skulle resultera i tvåspråkighet för barnen.

Med sina erfarenheter som facit bad jag informanterna svara på var om de på skulle göra något annorlunda om de kunde vrida klockan tillbaka. Både Niina och Mari svarar att de skulle göra likadant. Niina tillägger att trots att barnen kanske inte börjar tala finska på modersmålsnivå så får de i alla fall något, åtminstone språköra. Joels, Saras och Aris svar ses i följande exempel:

- (24) Joel: Jag skulle sätta kryss i en annan ruta. Modersmål finska. Sedan vid sju års ålder skulle jag ha ändrat till modersmål svenska.
- (25) Sara: Njåe, kanske. Men eftersom det inte går, så är det så här.
- (26) Ari: Jag skulle ha talat bara svenska. Man borde ha tagit sig i nacken. Finskan skulle ändå inte ha hotats.

När Ari säger (i exempel 25) att ”finskan inte skulle ha hotats” och när han i tidigare exempel talar om att ”all svenska är ett plus” (se exempel 22) får man känslan av att han upplever finskan som viktigare språk för sina barn att kunna. Eventuellt har hans övergång till finskan eller svårigheter med att få in svenskan omedvetet berott på att svenskan inte känns helt nödvändig. Detta är dock inget som Ari säger rent ut men som man kan ana mellan raderna. Niina och Mari verkar vara nöjda med hur de gjort och har inget de ångrar eller tycker att de skulle ha gjort annorlunda. Joel önskar att han gjort en detalj på annat sätt för han tror att det skulle ha kunnat ha stor effekt för ett bättre resultat (se exempel 24). Ari ångrar att han inte var konsekvent med att tala svenska, för han tror att det skulle ha gjort en stor skillnad – hans barn skulle ha lärt sig svenska.

Sara kan inte säga om hon skulle göra något annorlunda eller inte, men hon sätter inte så stor vikt vid att fundera över det eftersom det inte går att ändra på i efterhand.

4.2 Social handling som nexus

Den sociala handlingen som det är fråga om i min undersökning är utövandet av familjespråkpolicy i en familj. I följande tablå åskådliggör jag den sociala handlingen i varje familj (se tablå 3). Av tablå kan man se att de informanter som talar endast ett språk i familjen har valt ortens majoritetsspråk och man ser att skolorna som valts har samma språk som ortens majoritetsspråk. Det framgår också av tablå att de informanter som valt tvåspråkighet för sin familj är nöjdare med sitt val än de som valt enspråkighet. Vidare presenterar jag hur språksituationen ser ut i varje informants familj, d.v.s. hur familjespråkpolycyn utövas och tar sig i uttryck.

Tablå 3. Social handling i varje familj

Familjespråkval	Tvåspråkighet			Enspråkighet	
	Joels familj	Maris familj	Niinas familj	Aris familj	Saras familj
Språk som talas i familjen	Finska, svenska	Finska, svenska	Finska, svenska	Finska	Svenska
Ortens majoritetsspråk	Svenska	Svenska	Svenska	Finska	Svenska
Dagis som barnen går/gått i	Finskt, svenskt, tvåspråkigt	Svenskt	Finskt	Tvåspråkigt	Svenskt
Skola som barnen går i	Svensk	–	–	Finsk	Svensk
Nöjdhetsgrad (1–10)	10 (5–6)	8 (9–10)	10	4	6–7

4.2.1 Joels familj

Joel talar finska med alla tre barnen och har gjort det sedan de föddes. Sambon är svenskspråkig och talar svenska med barnen. De använder sig av strategin *en person – ett språk*. Joel och hans sambo talar svenska sinsemellan. Barnen talar också svenska med varandra. Med sin mormor och morfar talar barnen svenska, och de talar finska med sin farmor. Barnen har både svensk- och finskspråkiga vänner. Den äldsta dottern har gått i både svensk- och finskspråkigt dagis, och går nu i svenskspråkig skola. De två yngre barnen går i tvåspråkigt dagis och har gått där hela tiden.

Joel talar konsekvent finska med sina barn och gör aldrig några undantag från denna regel. Till regeln hör också att barnen alltid talar finska med honom. Även när enspråkiga svensktalande personer är närvarande talar Joel finska med barnen och de talar finska med honom. Joel läser också för barnen endast på finska. Barnen ser på både finska och svenska TV-program men Joel brukar inte lägga sig i och styra vilket språk de ska se på. Det finns inga specifika regler för det.

Det händer sig att barnen ibland (men dock sällan) trotsar regeln *en person – ett språk* och säger något på svenska åt Joel. Då svarar han på finska att han inte förstår vad de säger och uppmanar dem att säga samma sak på finska. Han gör det också tydligt för dem att de inte ska tala svenska med honom utan finska. Det händer sig också någon gång att barnen ifrågasätter varför de måste tala finska. Då förklarar han för dem varför det är viktigt för dem att kunna finska.

Barnen kodväxlar ibland genom att lägga in svenska ord när de talar finska och tvärtom. Joel själv kodväxlar aldrig och han tycker inte om att hans barn kodväxlar. Han tolkar det som att de inte kan finska tillräckligt bra och han tycker att det är dåligt att de gör det. När de kodväxlar brukar han korrigera dem genom att säga vad de borde säga på finska.

Av alla informanterna är det objektivt sett Joel som har uppnått bäst resultat med sina barn gällande tvåspråkighet, eftersom de faktiskt talar finska med honom. Han är också

den som är mest konsekvent i sin språkanvändning med dem och har krävt att de ska svara honom på finska om de överhuvudtaget ska kommunicera med honom. Detta visar att det är viktigt att vara konsekvent om man ska uppfostra barnen tvåspråkigt.

4.2.2 Maris familj

Mari talar konsekvent finska med sina barn och har gjort det från början. Hennes son svarar henne oftast på svenska och dottern pratar inte mycket ännu. Hennes man är svenskspråkig och talar således svenska med barnen. Strategin som familjen använder är *en person – ett språk*. Makarna talar svenska sinsemellan. Fyraåringen talar oftast svenska med tvååringen, som inte svarar mycket ännu. Barnen talar svenska med sin farmor, farfar och morfar. Mormor talar finska med barnen och fyraåringen svarar henne oftast på svenska. Barnen har alltid gått i svenskt dagis och de flesta av deras vänner är svenskspråkiga.

Mari är inte helt konsekvent i sin användning av finska med barnen eftersom hon kodväxlar ibland när hon talar med dem. Det gör hon genom att lägga in vissa svenska ord när hon talar finska. Mari talar finska med barnen trots att enspråkiga svensktalande personer är närvarande. Om sonen vill att hon ska läsa en svensk bok berättar hon istället på finska vad som händer i boken för att undvika att behöva använda svenska med honom. När det gäller TV-tittande väljer Mari ofta vad barnen ska se på och då väljer hon alltid finska barnprogram. Beroende på utbudet brukar de se på finska program på morgonen och svenska program på kvällen.

Trots att Mari talar finska med sonen svarar han henne oftast på svenska. Han talar svenska (dialekt) som huvudspråk med finska inslag i form av enstaka ord. Mari accepterar att sonen talar svenska med henne och försöker inte tvinga honom att tala finska. Hon brukar dock säga åt honom att hon skulle vilja att han talar finska med henne. Med uppmuntran säger han saker på finska. När sonen kodväxlar och blandar språken brukar hon försöka påpeka det på ett positivt sätt och ge honom orden han saknar. Maris dotter talar ännu inte i meningar utan hon lägger högst två ord efter

varandra. Hon talar mera svenska än finska men upprepar finska ord om Mari ber henne göra det. Vissa ord har fastnat bättre på finska än på svenska för dottern.

Maris tanke var från början att barnen skulle bli tvåspråkiga på samma sätt som hon. Hon känner sig dock besviken över att sonen verkar vara passivt tvåspråkig och helst inte talar finska trots att han förstår det. Hon känner att hon kanske gjort något fel. Mari kodväxlar när hon talar men det har knappast att göra med saken. Det är mera sannolikt att sonen insett att han inte behöver tala finska då omgivningen är svensk och hans mamma kan svenska. Han är för liten för att förstå att finska behövs i framtiden. En finsk miljö skulle göra honom gott och eventuellt aktivera hans tvåspråkighet men på orten finns inget finskt dagis.

4.2.3 Niinas familj

Niina har alltid talat finska med sina barn. Dottern har tidigare svarat henne på svenska men har sedan femårsåldern börjat svara också på finska. Sonen pratar inte mycket ännu. Maken är svenskspråkig och talar svenska med barnen. Strategin som används i familjen är således *en person – ett språk*. Sinsemellan talar makarna svenska. Sexåringen talar svenska med tvååringen som ännu inte svarar mycket. Barnen talar svenska med sin farmor, farfar och morfar. Morfaderns sambo talar finska med barnen men de svarar henne oftast på svenska. Båda barnen har gått i finskt dagis och har både finsk- och svenskspråkiga vänner.

Niina är konsekvent med att tala finska med barnen och gör det även då enspråkigt svenskspråkiga är närvarande. Det händer sig dock att hon läser för dem på svenska om de vill att hon läser en svensk bok. Barnens TV-tittande är jämnt fördelat mellan finska och svenska. Niina har en aktiv roll i att försöka få in så mycket finska som möjligt.

Trots att Niina alltid talar finska med sin dotter har dottern vägrat att tala finska tills hon var fem år. Hon har aldrig haft något emot att Niina talat finska men hon har inte velat tala finska själv trots att Niina uppmanat henne till det. Fortfarande vid sex års ålder talar hon sparsamt finska. Niina accepterar detta och försöker inte tvinga henne. När

dottern kodväxlar brukar Niina upprepa det dottern säger – på finska. Det gör hon för att dottern ska veta hur hon ska säga på finska.

Niina är i en liknande situation som Mari. Dottern talar helst inte finska men förstår det. Orsaken är antagligen den samma som i Maris fall. Dottern vet att Niina kan svenska och därför svarar hon henne på svenska. Det speciella i dotterns fall är att hon gått i finskt dagis men talar ändå helst inte finska. Niina har dock ganska långt accepterat situationen och tänker nu att om barnen inte blir aktiva talare finska så har hon i alla fall gett dem språköra som de har nytta av i framtiden. Och de förstår ju allt på finska. Man måste dock komma ihåg att Maris och Niinas äldsta barn bara är fyra respektive sex år och de kan fortfarande börja tala finska när de är redo (se 2.1.2).

4.2.4 Aris familj

Ari har periodvis försökt tala svenska med sina två yngsta barn men ändå övergått till att tala finska med dem, trots att han och frun var överens om att han skulle tala svenska med dem. Frun är finskspråkig och talar finska med barnen. Närmare bestämt talar alla i familjen finska med varandra. Mormor, morfar och farfar talar finska med barnen. Farmor talar dock alltid svenska med barnen men de förstår henne inte helt eftersom deras kunskaper i att förstå svenska inte är tillräckliga. Barnen talar endast finska. Den äldsta sonen går i finsk skola och de två yngsta sönerna går i tvåspråkigt dagis två dagar i veckan. De två yngsta sönerna har både finsk- och svenskspråkiga vänner.

Ari har inte varit konsekvent i sitt språkval med de två yngsta barnen. Han har talat svenska och finska om vartannat med dem – mest finska. Tanken var att han skulle tala bara svenska men det har ändå blivit så att han talat mest finska. Han försöker tala svenska med dem men han glömmet oftast bort det. De två yngsta barnen förstår en del svenska (enkla saker) men de talar bara finska. Ari brukar läsa godnattsagor åt dem på svenska. Han försöker få med svenskan i deras fostran men upplever att det är svårt i praktiken.

4.2.5 Saras familj

Alla i Saras familj talar svenska med varandra. När dottern föddes försökte sig Sara på att tala finska med henne, men upplevde det som väldigt onaturligt och övergick snart till att tala svenska. Dotterns far är svenskspråkig och Sara och han är skilda sedan dottern var liten. Dotterns alla släktingar talar svenska med henne. Morfadern som var finskspråkig gick bort innan Saras dotter var född. Dotterns vänner är svenskspråkiga och hon har gått i svenskt dagis och går i svensk skola.

Sara talar konsekvent svenska med sin dotter. Enda gångerna då Sara nu talar finska med dottern är då de läser till finskprov. I Saras fall finns många omständigheter som skulle ha kunnat göra situationen annorlunda. Om Saras pappa levte skulle Sara ha haft en person som också skulle ha talat finska med dottern förutom hon själv. Om hon inte skulle ha skiljt sig då dottern var baby kanske hon kunde ha gjort ett nytt försök med att tala finska.

5 SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Syftet med min undersökning var att ta reda på vilka val tvåspråkiga föräldrar gör när de ska bestämma sig för vilket språk de ska tala med sina barn. Jag ville ta reda på vilka faktorer som påverkar de val som föräldrarna gör. Framför allt ville jag med min undersökning få fram hur pass nöjda föräldrarna är med de val som de gjort.

Innan jag genomförde min undersökning antog jag att när tvåspråkiga föräldrar väljer att föra tvåspråkigheten vidare till nästa generation, är den andra föräldern på samma linje. Jag antog att detta val görs eftersom föräldrarna vill sitt barns bästa och att de ser tvåspråkigheten som det bästa för sina barn. Min hypotes innan genomförd undersökning var att tvåspråkiga föräldrar upplever att tvåspråkiga barn har fler möjligheter i livet vad gäller t.ex. utbildning, plats att bo på och jobb. Min hypotes stöddes av liknande attityder kom fram hos informanterna i tidigare undersökningar gällande familjespråkpolicy gjorda av Palviainen och Boyd (2013) och Piller (2001).

Efter genomförd undersökning visar det sig att alla fem informanter i min undersökning valde tvåspråkighet för sina barn till en början. Alla informanters partners var också med på att uppfostra barnen tvåspråkigt men samtliga informanter var ansvariga för att fatta det slutgiltiga beslutet. Alla familjer använde sig av metoden *en person – ett språk*. Tre av informanterna har hållit sig till sitt beslut och uppfostrar sina barn tvåspråkigt genom att tala det andra språket än vad partnern talar. Två av informanterna avbröt tidigt processen och har övergått till nästan total enspråkighet med sina barn, dvs. de talar samma språk med barnen som den andra föräldern.

Informanterna i undersökningen har registrerat sina barn som svenskspråkiga, utom den informant som bor på en finsk ort och talar endast finska i hemmet. De fyra informanter som vid födseln registrerats som finskspråkiga har gått i svensk skola och samtliga (utom en) uppger att svenska är deras starkare språk. Av dessa fyra har bara en senare ändrat sitt modersmål till svenska. Den enda informant som vid födseln registrerades som svenskspråkig har gått i finsk skola och uppger att finska är hans starkare språk. Han är fortfarande registrerad som svenskspråkig. Av resultaten i min undersökning ser

man att det är problematiskt då man som tvåspråkig endast kan ha ett registrerat modersmål, trots att man i praktiken har två. Det registrerade modersmålet säger i mina informanternas fall inget om vilket som är deras första språk, deras starkare språk eller deras skolspråk.

Valen av dagis varierar men de flesta informanter vill stöda barnens svagare språk, utom i de fall där dagis på båda språken inte erbjuds på orten. När det gäller val av skola är det ortens majoritetsspråk som avgör i form av att skola på minoritetsspråket inte finns i närheten av hemmet. Även vid val av TV-program och böcker försöker de flesta föräldrar aktivt stöda barnens svagare språk.

Resultatet av min undersökning visar att föräldrarna valt tvåspråkigheten just av de anledningar som antogs. Orsaker som informanterna lyfter fram är att barnen får ett lättare och bättre liv, fler möjligheter vad gäller bl.a. utbildning och jobb, lättare att ta sig fram, lättare att lära sig andra språk, de inte är begränsade till att bo på en viss plats och de får ta del av ett bredare kulturutbud. Av detta kan man dra slutsatsen att föräldrarna velat det bästa för sina barn och att det är det som lett till deras val och drivit dem i barnens tvåspråkighetsprocess trots att de stundvis upplevt den som utmanande. Nackdelarna som informanterna nämner gällande tvåspråkighet handlar mest om fördomar från omgivningen. Andra har sagt åt dem t.ex. att de inte är bra i modersmål, att barnen börjar tala senare, att språket blir dåligt osv.

Det visar sig att informanterna har varierande erfarenheter av stöd från omgivningen. De flesta informanter upplever att de fått stöd från den närmaste omgivningen men några av informanterna upplever att de inte fått tillräckligt med stöd från vissa nyckelpersoner t.ex. föräldrar och syskon. De flesta av informanterna riktar också kritik mot samhällets bemötande och stöd av tvåspråkighet. De flesta informanter är av åsikten att trots att tvåspråkigheten i de flesta kommuner är officiell märks det inte i praktiken. Här lyfter informanterna främst fram bristen på finska dagisplatser och bristande kunskap om tvåspråkighet t.ex. hos rådgivningen, lärare och kommunalt anställda.

Orten där de bor upplever alla informanter som avgörande, fast på olika sätt. De informanter som valt enspråkighet för barnen har samtidigt valt ortens majoritetsspråk. De informanter som håller fast vid tvåspråkigheten och talar ortens minoritetsspråk (finska) upplever alla att svenskan dominerar i barnens miljö och därför påverkar barnen till den grad att de är starkare på svenska eller rent av talar i huvudsak bara svenska.

Bekvämligheten att tala ett visst språk har påverkat de informanter som valt enspråkighet. De har i sina familjer upplevt att talandet av två språk varit så onaturligt eller utmanande att de valt bort det. Även informanterna som hållit fast vid tvåspråkighet har upplevt att det varit utmanande under årens lopp men de har ändå fortsatt. Tvåspråkigheten har för dem känts så pass viktig och självklar att det inte kommit på fråga att välja bort den.

Av undersökningen kommer det fram att de som valt tvåspråkighet för barnen är mer nöjda med resultatet av sitt val än de som valt enspråkighet. På en skala 1–10 ger de informanter som valt tvåspråkighet 5–10 och de informanter som valt enspråkighet 4–7. De informanter som valt tvåspråkighet är i stort sett nöjda med sin insats att göra sina barn tvåspråkiga men de önskar alla att minoritetsspråket (finska) skulle vara starkare än vad det är hos barnen. Det är det som drar ner siffran de ger. De informanter som valt enspråkighet önskar att de skulle ha fostrat sina barn tvåspråkigt men samtidigt uppger de att situationen är som den är.

Min undersökning är en fallstudie med fem informanter. Därför kan resultatet inte generaliseras. För mig som forskare och tvåspråkig förälder bevisar studien det som jag alltid trott på – att två språk är bättre än ett och att tvåspråkighet (och flerspråkighet överlag) är en rikedom. Två första språk är en gåva som tvåspråkiga föräldrar har möjligheten att ge sina barn. Som tvåspråkig vågar jag påstå att inga materiella tillgångar i världen kan jämföras med rikedomens att växa upp med två språk. Detta påstående styrks av resultaten i min undersökning. Det är inte alltid lätt att fostra barnen tvåspråkigt, särskilt eftersom barnen inte som små förstår vikten av att kunna två språk. Men det går bara man som förälder håller fast vid sitt beslut. Barnen kommer att säga tack en dag och samtidigt har de möjligheten att ge samma gåva vidare till sina barn.

LITTERATUR

- Arnberg, Lenore (2004). *Så blir barn tvåspråkiga*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Berglund, Raija (2008). *Ett barns interaktion på två språk. En studie i språkval och kodväxling*. Acta Wasaensia No 190. Språkvetenskap 37. Vasa: Universitas Wasaensis.
- Europa. Sammanfattning av EU-lagstiftningen (2003) [online]. [Citerat 3.11.2014]. Tillgänglig: http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/c11068_sv.htm
- Finlands grundlag 11.6.1999/731 [online]. [Citerat 12.12.2014]. Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Finnäs, Fjalar (2000). *Tvåspråkiga familjer i statistikens ljus*. Åbo: Åbo Akademis tryckeri.
- Forth, Linda (2014). Svenskan ökar via tvåspråkighet. *Vasabladet* 157: 258, 13.
- Hassinen, Sirje (2005). *Lapsesta kasvaa kaksikielinen*. Helsingfors: Finn Lectura.
- Herberts, Kjell (1991). Tolv tvåspråkiga familjer. *Institutet för samhällsforskning. Åbo Akademi* [online]. [Citerat 14.12.2014]. Tillgänglig: <http://www.vasa.abo.fi/ifs/pdf/tvasprak.pdf>
- Höckerstedt, Leif (2010). *Svenskan på plats! Helsingforssvenskan visar vägen – födelse, liv och död*. Helsingfors: Söderströms.
- King, Kendall & Lyn Fogle (2006). Bilingual Parenting as Good Parenting: Parents' Perspectives on Family Language Policy for Additive Bilingualism. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism* [online]. 9:6 [citerat 20.10.2014], 695-712. Tillgänglig: <http://dx.doi.org/10.2167/beb362.0>
- King, Kendall, Lyn Fogle & Aubrey Logan-Terry (2008). Family Language Policy. *Language and Linguistics Compass* [online]. [Citerat 26.10.2014], 907-922. Tillgänglig: <http://www.cehd.umn.edu/ci/people/profiles/documents/King2008FamilyLanguagePolicy.pdf>
- Kingelin-Orrenmaa, Zea (2014). Tammerfors som en dynamisk svensk språkö – Varför väljer familjer Svenska samskolan i Tammerfors till skola för sina barn? I: Riitta Kosunen, Kirsi Lepistö & Paula Rossi (red.). *Svenskan i Finland 14*. Uleåborg: Ouluensis Universitas. 101–114. Tillgänglig: <http://herkules oulu.fi/isbn9789526204642/isbn9789526204642.pdf>

- Korsholms kommun (2014) [online]. [Citerat 12.12.2014]. Tillgänglig:
<http://www.korsholm.fi/sv/document.aspx?DocID=367&MenuID=0&TocID=22>
- Kovács, Magdolna (2009). Koodinvaihto ja kielioppi. I: Jyrki Kalliokoski, Lari Kotilainen & Päivi Pahta (red.). *Kielet kohtaavat*. Helsingfors: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 24–49.
- Ladberg, Gunilla (1999). *Barn med flera språk. Tvåspråkighet och flerspråkighet i familj, förskola och skola*. Stockholm: Liber.
- Laihia (2014) [online]. [Citerat 12.12.2014]. Tillgänglig: http://laihia.fi/tietoa_laihiasta
- Malax kommun (2014) [online]. [Citerat 12.12.2014]. Tillgänglig:
http://www.malax.fi/sv/om-malax/allmant-om-malax_2.html
- Nationalencyklopedin (2014) [online]. [Citerat 12.12.2014]. Tillgänglig:
<http://www.ne.se/sök/?t=uppslagsverk&q=halvspråkighet>
- Norrby, Catrin & Gisela Håkansson (2010). *Introduktion till sociolingvistik*. Stockholm: Norstedts.
- Palviainen, Åsa (2012). Lärande som diskursnexus: Finska studenters uppfattningar om Skoltid, fritid och universitetsstudier som lärokontexter för svenska. *Nordand Nordisk tidskrift för andrespråksforskning* [online]. [Citerat: 23.4.2015], 7–35. Tillgänglig:
http://www.academia.edu/6564995/L%C3%A4rande_som_diskursnexus_Finska_studenters_uppfattningar_om_skoltid_fritid_och_universitetsstudier_som_l%C3%A4rokontexter_f%C3%B6r_svenska._Learning_as_a_discourse_nexus_Finnish_university_students_beliefs_about_school_freetime_and_university_as_learning_contexts_for_Swedish._
- Palviainen, Åsa & Sally Boyd (2013). Unity in Discourse, Diversity in Practice: The One Person One Language Policy in Bilingual Families. *Successful Family Language Policy: Parents, Children and Educators in Interaction* [online]. [Citerat 9.10.2014], 223–248. Tillgänglig:
https://www.academia.edu/6564760/Unity_in_discourse_diversity_in_practice._The_one-person_one-language_policy_in_bilingual_families
- Palviainen, Åsa, Janni Lehtonen & Terhi Valli (2012). Formulerande av familjespråkpolicy – en gemensam, komplex och ständigt pågående process. *Finsk tidskrift* [online]. [Citerat 16.12.2014], 71–86. Tillgänglig:
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/42770/palviainenlehtonen_valli.pdf?sequence=1
- Pilke, Nina (2012). Språkstrategier, språkpolicy och språkprinciper – Terminologisk Analys av språkrelaterade mål i organisationskontext. I: *Samarbetet ger*

resultat: från begreppskaos till överenskomna termer. Nordterm 2011. Vasa, den 7–10 juni 2011 [online]. [Citerat 7.5.2015]. Nordterm 17, 180–186. Helsingfors: Terminologicalcentralen TSK. Tillgänglig: <http://www.nordterm.net/filer/publikationer/rapporter/Nordterm17.pdf>

Piller, Ingrid (2001). Private language planning: The best of both worlds? *Estudios de Sociolingüística* [online]. [Citerat 25.10.2014], 61-80. Tillgänglig: http://languageonthemove.com/downloads/PDF/piller_2001_private%20lg%20planning.pdf

Scollon, Ron & Suzie Wong Scollon (2014). *Nexus Analysis. A practical fieldguide for mediated discourse analysis* [online]. [Citerat 17.12.2014]. Tillgänglig: http://personal.cityu.edu.hk/~enrodney/intercultural_communication/Readings/Nexusanalysisfieldguide.doc

Sundman, Marketta (1999). *Barnet, skolan och tvåspråkigheten*. Helsingfors: Yliopistopaino.

Svenska Akademiens Ordbok (2014) [online]. [Citerat 26.10.2014]. Tillgänglig: <http://g3.spraakdata.gu.se/saob/>

Vasa stad (2014) [online]. [Citerat 12.12.2014]. Tillgänglig: http://www.vaasa.fi/Pa_svenska/Forsta_sidan/Information_om_Vasa

Vörå kommun (2014) [online]. [Citerat: 12.12.2014]. Tillgänglig: <http://www.vora.fi/kommunen/kommunifakta>

Yliopiston nimipäiväalmanakka 2014 (2013) [online]. Helsingfors: Unigrafia [Citerat 28.1.2015]. Tillgänglig: <http://almanakka.helsinki.fi/images/nimipaivat/nimiallakat/NimAll2014.pdf>

Bilaga 1. Intervjufrågor till föräldrar i tvåspråkiga familjer

1. Grundinformation: ålder, hemort, utbildning, barnens åldrar.
2. Berätta om din språkliga bakgrund.
3. Vilket är och vilket har varit ditt starkare språk?
4. Är du registrerad som svensk- eller finskspråkig? Har du alltid varit det eller har du bytt? Varför?
5. Hur upplever du din språkliga begåvning överlag? På en skala 1-10?
6. Vilket språk talar du med dina barn? Varför valde du just det språket? Var det ditt beslut eller ditt och din partners gemensamma?
7. Talar du konsekvent bara detta språk med dina barn?
8. Vilket språk talar du och din partner med varandra?
9. Är dina barn registrerade som svensk- eller finskspråkiga? Varför?
10. Har du vacklat i ditt val gällande tvåspråkighet för dina barn eller har du alltid känt dig säker? Har det varit naturligt och självklart eller har du känt dig tvungen?
11. Vilka är fördelarna dina barn får av att vara tvåspråkiga? Är det samma fördelar som du upplever att du haft?
12. Finns det nackdelar med tvåspråkighet? Har du upplevt dessa med dina barn eller själv som tvåspråkig?
13. Hur påverkar orten ni bor på ditt val? Hur inverkar ortens majoritetsspråk på er språksituation i familjen?
14. Hur har dina barn utvecklats språkmässigt på två språk? Har det funnits protester, favoritspråk, svårigheter, kodväxling, positiva erfarenheter?
15. Hur har du hanterat eventuell motsträvighet? Skulle du kunna acceptera att ditt barn önskade vara enspråkig?
16. Hur brukar du bemöta kodväxling?
17. Har du fått stöd från omgivningen i att uppfostra dina barn till tvåspråkiga? Hurudant stöd har du fått från din partner, föräldrar, umgängeskrets, samhället, skolan?
18. Är samhället positivt inställt till tvåspråkighet? Uppmuntras tvåspråkighet på orten där ni bor?

19. Har du upplevt motstånd från omgivningen? Fördomar?
20. Har det hos dig någonsin funnits en oro för ”halvspråkighet”? Har andra uttryckt en sådan oro?
21. Ser du tvåspråkigheten som ett hot mot svenskan i Finland? Tror du att tvåspråkigheten på sikt kan leda till språkdöd för svenskan i Finland?
22. Vilket språk talar dina barn med sina syskon, mormor, morfar, farmor, farfar och vänner? Vad har du för tankar om det?
23. Har dina barn varit på svensk-, finsk- eller tvåspråkigt dagis och går de i svensk eller finsk skola? Varför?
24. Hur är det med dina barns bruk av böcker, tidningar, filmer och TV? Är de oftare finska eller svenska eller jämnt fördelat? Varför? Har du aktiv roll i detta?
25. Vilket språk är ditt barns starkare språk? Varför, tror du? Kan det ändras, tror du?
26. Hur nöjd är du med resultatet av ditt val? På en skala 1-10? Preciserar.
27. Vilka anser du har varit de största utmaningarna/svårigheterna för dig i processen att göra dina barn tvåspråkiga?
28. På vilket sätt skiljer sig ditt jobb med att göra barnen tvåspråkiga från dina föräldrars jobb med dig? (Du är första generationens tvåspråkig, medan dina barn är andra generationens.) Vad har du för tankar kring detta?
29. Skulle du göra något annorlunda om du kunde vrida klockan tillbaka?

Bilaga 2. Intervjufrågor till föräldrar i enspråkiga familjer

1. Grundinformation: ålder, hemort, utbildning, barnets/barnens ålder.
2. Berätta om din språkliga bakgrund.
3. Vilket är och vilket har varit ditt starkare språk?
4. Är du registrerad som svensk- eller finskspråkig? Har du alltid varit det eller har du bytt? Varför?
5. Hur upplever du din språkliga begåvning överlag? På en skala 1-10?
6. Vilket språk talar du med ditt/dina barn? Varför valde du just det språket? Var det ditt beslut eller ditt och din partners gemensamma?
7. Talar du konsekvent bara detta språk med ditt/dina barn?
8. Vilket språk talar du och din partner med varandra?
9. Är ditt/dina barn registrerade som svensk- eller finskspråkiga? Varför?
10. Har du vacklat i ditt val eller alltid känt dig säker? Var det ett medvetet val?
11. Vilka är fördelarna ditt/dina barn får av att växa upp som enspråkiga?
12. Finns det nackdelar med tvåspråkighet? Har du upplevt dessa själv?
13. Hur påverkar orten ni bor på ditt val? Hur inverkar ortens majoritetsspråk på er språksituation i familjen?
14. Hur har ditt/dina barn utvecklats språkmässigt på ett språk? Tror du att det skulle ha varit annorlunda om ditt/dina barn lärt sig två språk samtidigt?
15. Har ditt/dina barn någonsin undrat över ditt språkval?
16. Har du upplevt negativa åsikter från omgivningen gällande ditt val?
17. Har det hos dig någonsin funnits en oro för ”halvspråkighet”? Har det inverkat på ditt val?
18. Ser du tvåspråkigheten som ett hot mot svenskan i Finland? Tror du att tvåspråkigheten på sikt kan leda till språkdöd för svenskan i Finland?
19. Vilket språk talar ditt/dina barn med sina syskon, mormor, morfar, farmor, farfar och vänner? Vad har du för tankar om det?
20. Har ditt/dina barn varit på svensk- eller finskspråkigt dagis och går barnet/barnen i svensk eller finsk skola? Varför?
21. Hur nöjd är du med resultatet av ditt val? På en skala 1-10? Preciserar.
22. Skulle du göra något annorlunda om du kunde vrida klockan tillbaka?